

Kalasresa med förvecklingar

1. Inledande motgångar

Det sket sig från början. Som vanligt sammangaddade sig alla ödets element för att göra min avresa så omöjlig som möjligt. Kvartersföreningen ställde krav på mig som kassör att åtgärda deras tillgångar, men för att göra detta måste man gå till banken och åtgärda diverse svårigheter med en tillbörlig dosa. Eftersom jag hade en sådan dosa för en annan förening skulle tydligen även denna dosa appliceras för vederbörande förening, vilket föranledde vissa byråkratiska turer. På mitt bankmeddelande med information hänvisades till två personer, men när dessa försökte kontaktas från banken var den ena på kurs och den andra borta. Längre kom vi inte. Föreningen fick fortsätta finansiera sina program med privata utlägg.

Det uppstod naturligtvis förseningar. Samma dag som avresan skulle äga rum meddelades det per mail att Helsingforsflyget till Delhi redan var försenat med minst tre timmar.

Jag hade som vanligt alldeles för mycket att göra på en gång, jag hade fått avstå från ett symposium i Stockholm och från årets viktigaste gradgivning i PB plus en till för att möjliggöra resan som strulade till sig från början.

Men det värsta var, att jag hade riktat in mig på ett Diwalifirande i Manali vid månadsskiftet med några inledande dagar i Dharamsala. Det visade sig till min förskräckelse att Diwali inföll en vecka tidigare. Den hade aldrig varit så tidig tidigare. Detta omkullkastade alla mina planer. I stället för Dharamsala fick jag inrikta mig på att direkt bege mig till Manali, för att åtminstone kanske få uppleva slutet av Diwalihögtiden, men det såg illa ut, i synnerhet med den inledande flygförseningen, som egentligen var resans viktigaste etapp.

I Göteborg var dock vädret det bästa tänkbara för en avresa – det hade regnat oavbrutet i tio dagar, och det skulle hålla på. Man saknade inte sådana omständigheter, och vädret kunde inte vara dystrare i Indien, eller kunde det? Det återstod att se. Enligt prognos skulle det vara mulet även i Delhi men åtminstone varmare. I Sverige väntades snöfall i större delen av landet – den 23 oktober.

Internationellt drogs man med problem med islam. Rörelsen Isis, som utropat ett nytt kalifat och som i islams namn halshög kristna, kurder och yezidis utan urskiljning var de kom åt sådana i Irak och i Syrien, bara för att de inte var islamister, ställde till med oreda i hela Orienten, medan Turkiet, som ändå bekände sig till islam, i det längsta tvekade inför att ta ställning mot denna självklara ensidiga terrorrörelse. Vid Canadas parlament i Ottawa sköt en islamist vilt omkring sig och mördade några oskyldiga utan rimlig anledning. Ett nytt axiom trycktes bekräftas av allt detta: Alla muslimer är inte terrorister, men alla terrorister tycks vara muslimer.

Till detta kom Ebolakrisen. Den skenade. I vissa länder i Afrika var läget utom kontroll, och det varnades för att farsoten kunde spridas till Indien, där läkare och sköterskor i

allmänhet inte garderade sig. Jag var inte rädd för att åka dit, men jag var medveten risken att det kunde bli komplikationer vid resan tillbaka, om inte epidemin hejdades.

På Landvetters flygfält underlättades dock resan genast genom ett rabatterbjudande på mitt livselixir *Jägermeister*. Man fick två helflaskor för 300. På Systemet kostade halvflaskan 250. Det var bara att genast slå till. Man fick komplettera sig med whisky senare.

Det blev en lång väntan i Helsingfors. Det meddelades att det tidigast skulle meddelas något besked om hur det skulle bli med resan klockan 23. Avgångstiden var 20. Vid transferdisken fick man veta att flygplanet måste bytas ut av tekniska skäl. Man fick ett kort som berättigade en till förplägning för 17 Euro. Detta utnyttjades maximalt. Det räckte till en salladstallrik, kaffe och ett wienerbröd.

Klockan 23 kom beskedet att flygplanet skulle lyfta omkring klockan 1. Det blev alltså sammanlagt fem timmars väntan, när det skulle ha varit en.

När man slutligen klev ombord fick man ett papper i handen som informerade om passagerarens rättigheter. Enligt dessa hade man rätt att inställa resan och få biljetten återbetald om förseningen översteg 3 timmar och flygsträckan var över 1500 kilometer. Det var så dags att få veta det nu. Enligt detta hade jag alltså haft rätt att inställa resan redan i Göteborg och få pengarna tillbaka. Till och med i Helsingfors hade man haft rätt att få pengarna tillbaka och desutom att bli flugen tillbaka till Göteborg gratis. Man fick spara pappret till nästa gång.

När man väl var ombord fungerade dock allting som vanligt, och man fick så mycket vinpåfyllningar man ville ha. I Delhi hade jag turen att genast få en buss till Chandigarh. Därmed bröt jag mot min vana att fara via Simla till Manali, vilket skulle hämna sig rejält. Jag skyllde på flygförseningen. Jag resonerade som så, att jag kanske inte skulle hinna fram till Simla till den sista Manalibussen, varför det verkade säkrare att satsa på Chandigarh för vidare transport till Manali.

I detta ökända futuristiskt sterila och avskräckande moderna Le Corbusier-ställe råkade jag naturligtvis ut för skojare. En rickshawcyklist erbjöd sig att ta mig till vidare buss till Manali för bara 10 rupier, vilket jag föll för. Det visade sig då att han tog mig till en turistbusskojare, medan jag bara ville ha en vanlig buss till Manali. Han fick transportera mig vidare till busstationen i Sektor 43, vilket han begärde 150 för. Jag vägrade ge honom mer än 100.

Där fick jag en buss till Manali även genast, men blåsan trängde på efter allt kaffet och rödvinet på flyget. Jag lämnade bussen för att gå på toaletten, den var mindre än halvfull, men när jag kom tillbaka till bussen hade den åkt. Jag sprang till portvakten vid utfartsgrinden, där alla bussar måste stanna före utfärd, men min buss hade redan åkt och tagit allt mitt bagage med sig – kläder, arbeten, glasögon, och mediciner (*Jägermeister* och vitaminer). Det var den totala katastrofen.

del 2 : *Diwalithrillern*

Under mina 22 års reseäventyr i Indien hade det aldrig tidigare hänt att en buss rest ifrån mig. Ändå hade jag haft en varning på vägen. Det var mitt i diwalihögtiden, och tydligen hade bussarna brättom i år. Under bussresan upp till Chandigarh hade vi stannat vid ett

lunchställe, där jag köat länge för en kopp te. Efter teet hade jag gått på toaletten. När jag kom ut därifrån hade bussen lämnat, men jag hann i fatt den vid grinden. Det var på ett hår när.

Detta borde ha stått som en varning. Men min buss i Chandigarh hade inte ens varit halvfull när jag lämnade den för att gå på toaletten, varför jag tagit för givet att det var minst en kvart kvar till avgång. På toaletten hade jag kvarhållits av en vakt som krävt 2 rupier för en drill.

Utan mitt bagage var jag fullkomligt nollställd. Där var mina glasögon, utan vilka jag inte kunde se, mina kläder, mina arbeten och mina mediciner (vitaminer och *Jägermeister*), och om jag inte kunde få tillbaka detta hade jag inget annat val än att avbryta resan och fara tillbaka till Sverige.

Endast en gång förut hade jag avbrutit en resa. Det var när jag blev plundrad vid gränskontrollen från Ungern till Jugoslavien 1996, när inbördeskriget där plötsligt medfört komplikationer som visumtvång och annat. Utan visum hade jag skickats tillbaka och plundrats på reskassan samtidigt. Inter Rail hade inte uppgivit visumtvånget till Jugoslavien, varför jag fick halva Inter Rail-biljetten återbetald senare. Men det skulle ett krig och plundring till för att jag skulle avbryta en resa.

I den aktuella situationen gjorde vi vad vi kunde, vilket inte var mycket. Jag fick ta en senare buss till Manali, och vi fick försöka ringa omkring för att få tag på mitt bagage. Vi lyckades komma i kontakt med Bilaspur på halva vägen, där de lovade rädda mitt bagage från bussen och deponera det till min ankomst. Detta var något lugnande.

Men samtidigt ställde situationen allting på kant. Utan sitt bagage var man hjälplös och hopplöst utsatt för vilka ödets nyckfulla krafter som helst. Någon kunde plundra det på dess dyrbarheter, mina flaskor, datorn, hemresan, med mera, och allting kunde försvinna spårlöst. Det var en ytterst obehaglig situation som ökade spänningen intill outhärdlighet.

Det var fem timmar till Bilaspur, och det var en dryg timmes väntan på den senare bussen. Dessa sex timmar måste beskrivas som några av mitt livs mest svåruthärdliga. Att sova på bussen var otänkbart.

Halv 2 kom vi fram till Bilaspur, och konduktören tog mig med in till kontoret på busstationen. Det var en liten sunkig och mycket nedgången busstation med dunkla rum och nedgångna premisser, men mitt bagage var där. Allt hade räddats.

Det var som en förlossning. Hela resan var räddad. Man slapp komma naken fram till Manali, och man kunde ta det lugnt resten av resan. Framför allt kunde man få sina arbeten gjorda och kunna se med sina glasögon.

Vi nådde Manali i gryningen, vilket var en fantastisk upplevelse bara det – att gradvis få se bergen växa fram i det tilltagande gryningsljuset i ett idealiskt fläckfritt väder.

I Manali gick jag genast upp till Greenland. Min gamle värd var ensam hemma men öppnade genast, och jag blev lika väl emottagen som alltid. Det var bara att sätta i gång.

Morgonen var vacker, men det lurade moln i bakgrunden. Efter någon vila begav jag mig upp till Vashisht. Tara hade tjänstgjort sista dagen igår på Greenland, och Diwali var nästan över. Den sista gästen på Greenland hade lämnat igår, en krökande österrikare, så nu skulle det stå tomt så när som på mig. Jag hoppades få se Tara någonstans på *the Mall*, där min värd berättade att han kunde vara.

Redan när jag kom ner från Vashisht började det regna. Det var utanför programmet och stämde inte med väderleken. Var en ny eftermonsun att vänta?

Men där på torget tutade en bil på mig. Det var Tara med en sonhustru och tre små barn. Jag följde med dem i bilen upp till deras hus, där jag kunde presentera mina medhavda vinterkängor för Tara. De var tyvärr något för stora, men hans son kunde ha användning för dem, som hade större fötter.

Jag blev kvar där, och de bjöd mig på en läcker rismåltid med lammkött. Tara föreslog att jag skulle bo där hos dem, men vägen och stigarna dit upp var ganska svåra. Från Greenland hade jag nära till allt, men från Taras förelåg det komplikationer med terrängen, i synnerhet om det regnade, då de branta stigarna förvandlades till lerhalkor. Men jag lovade tänka på saken, och vi skulle ändå träffas varje dag.

Resultatet av regnet under dagen var, att sedan det väl dragit förbi med sin åska var bergen plötsligt snötäckta. På morgonen hade de varit fullständigt kala och rena, men nu var de alla insnöade. Även temperaturfallet var på minst tio grader.

Under natten gick temperaturen i rummet ner från 18 till 14 grader. Jag somnade uttröttad halv 10 men vaknade halv 2 utan att kunna somna om. Jetlaggen spökade. Det var bara att gå upp och arbeta, och efter två timmar försöka på nytt, men under denna senare del av natten frös jag. Efter fyra timmar vaknade man utvilad men hade försovit sig. Vädret var strålände. I den sista drömmen hade jag varit en katolsk kaplan som assisterade en gästande katolsk berömdhet, någon monsignore eller biskop, som samlade stora skaror som sina åhörare. Intimt bad han mig förse honom med pornografiska tidningar. Tolerant och lydig som jag var kunde jag inte ha någonting emot det.

del 3: *Försenad diwali i Manali*

Jag fick i alla fall vara med om den sista Diwalidagen. Vi hade kommit överens om att jag skulle ta mig upp till Taras hus senare på eftermiddagen, men försovningen försenade mig från början, och jag fick mycket att bestyra om under dagen, då det mesta denna söndag var stängt. Det var svårt att hitta något öppet internetcafé, och även mitt gamla café vid vattnet i Old Manali var otillgängligt, då det var invaderat och sprängfyllt av indiska turister. Jag blev klar först klockan 5, och då började det regna.

Vägen upp var svår i regnet, då stigarna var leriga och paraplyet hela tiden fastnade i trädgrenarna. Tre gånger gick jag fel, det mörknade redan, och till slut fick jag gå tillbaka en lång sträcka till det sista hus jag hade passerat och fråga om vägen. Det visade sig att Taras hus var huset under detta, bara 25 meter nedanför.

Lyckligtvis kom jag därmed ändå fram före skymningen, och samma festligheter vidtog som förra året. Vi firade Diwali med en festmåltid och whisky med underhållning på TV av National Geographic, som bjöd på hisnande naturfilmer från Canadas yttersta vildmarker, där man fick se isbjörnar jaga och fånga lax i forsarna, ett spektakulärt envig mellan en varg och en bisonoxe, en järv i farten i konkurrens med korpar om ett kadaver och andra fantastiska naturscenerier.

Denna familj lade sig tidigt och steg upp tidigt, i princip var det sovtid från 8 till 6, och det var svårt att hänga med i den rytmen. Mest låg jag vaken, men det blev ändå en god natts sömn. De flesta i familjen snörvlade och var förkylda, men jag tror jag kom undan med livet den här gången. Efter den tidiga uppstigningen hann jag ner till Greenland lagom till frukost klockan 8. Vädret var ypperligt, men det varade inte så länge.

Det var förundransvärt hur Manali fortfarande var övermättat med indisk medelklassturism fastän Diwali var förbi. Det förekom oöverskådliga kilometerlånga trafikstockningar båda de följande dagarna och särskilt uppe i Vashisht och i Old Manali. På det senare stället kom jag inte in på mitt gamla stamkafé vid vattnet då det var överfullt dag efter dag.

Men det värsta var vädret. Redan tisdag morgon var vädret illavarslande med tunna molnslöjor överallt, som inte skall uppstå förrän efter middag. Redan vid middag mörknade det och blev alldeles molnigt. Regnet bröt ut till kvällen med nya temperaturfall på tio grader eller mer. Snön smälte inte längre på bergen.

På rummet gick dagstemperaturen inte längre över 15 grader, medan jag med att täta dörrspringan till balkongen lyckades hålla nattemperaturen vid 14, men det kändes hur det blev kallare för varje dag.

Min värd på Rangoli, mitt matställe i Vashisht, bekräftade att vintern hotade bli tidig i år. Annars hade sommarterperaturer ännu brukat vara vanliga i november.

Detta hotade min resa. Förra året hade det snöat på mig i Dharamsala, vilket fått mig att uppge planerna på Garwhal och Kumaon. Skulle det gå lika illa i år?

För första gången någonsin i Indien hejdades jag nu av en polis. Han ville se mitt pass och visum. Dessa låg på hotellet, och polisen mötte jag på stigen på väg ner från Vashisht. Han frågade mig om innehav av cannabis. Jag försäkrade honom att jag inte rökte någonting alls utan bara drack, och det gjorde han också. Han hotade dock med att komma och undersöka mitt pass på Greenland.

När jag berättade detta för min värd blev han bekymrad. Han hade inte anmält mig som gäst hos polisen, vilket tydligen varje hotell är skyldigt att göra med varje ny gäst. Jag trodde dock inte att polisen skulle besvära sig mera över mitt fall (med bara böcker i den medhavda påsen), och det gjorde han inte heller. Min värd tog dock en fotokopia av mitt pass att ha till hands i fall att, och jag lovade att hädanefter alltid bära mitt pass på mig.

Vädret bättrade sig, och den femte dagen var den första dagen på min resa utan regn. Det verkade bli njutbart igen. Tara dök upp och bjöd mig till ännu en middag hem till sig, och jag började liksom förra året sätta mina planer på Garwhal och Kumaon i fråga. Jag kunde knappast någonstans i Himalaya få det bättre än jag hade det i Manali i ett gott hem med goda vänner omkring mig i en idealisk miljö av idel sköna berg, även om det var kallt när inte solen sken, men nu sken den, vilket föranledde mig att ändra mina planer.

Möjligheten att färdas direkt med nattbuss till Rekong Peo infann sig. Vi hade kommit därifrån med nattbuss med Janne, Halvar och Bertil för tre år sedan, och då hade vi inte gjort Rekong Peo ordentligt. Jag hade aldrig fått uppleva Kalpa ordentligt, den gamla huvudstaden i Kinnaur strax ovanför, och nu såg jag chansen.

När jag berättade för mina vänner om mina planer på Rekong Peo ringde de genast upp en släkting som bodde där och förhörde sig om hans eller hennes möjligheter att ta hand om mig. Det visade sig att den familjen bodde i Sangla någon mil därifrån.

Torsdagen hade vi vår andra middag hos Tara, men det var utan whisky den här gången. De små barnen slogdes om att få sitta bredvid mig tills de kom på att de kunde sitta på var sin sida om mig. De var båda i treårsåldern.

Det blev liksom en avslutning på Manali-séjournen, som då blev en hel vecka sammanlagt. Jag hade ett helt dygn kvar, som dock troligen bara skulle innebära de vanliga promenaderna till och från Vashisht och Old Manali med den främsta målinriktningen på att bara ta det lugnt.

del 4: *Kalpaäventyret*

Som vanligt beklagade och ångrade man att man inte stannade en dag till i Manali. Nattbussen till Rekong Peo lovade att ta 17,5 timmar. Det gällde att rusta sig väl inför natten och ha med sig både tjock tröja och strumpor – och whisky.

Bussen tog vägen förbi Mandi till Sundernagar och sedan över bergen, långa sträckor genom ren vildmark utan något mänskligt tecken till Rampur. Solen gick ner efter Sundernagar, och där började natten.

Ungefär vid 8-tiden halvvägs till Rampur stannades det för middag. Den var på bara 50 rupier, elementär med ris, linser, grönsaker, chaupathis och lök och mycket smaklig med te efteråt, men vid det torra hårda brödet hände det något i munnen. Min svåraste rotfyllning gick sönder, och genast kände jag en ny infektion i den delen av munnen. Det var något av det värsta som hade kunnat hända. Jag hade en dyr och omfattande reparation i februari med två utdragningar och två rotfyllningar, och det hade aldrig blivit helt bra. Nu uppstod det en spricka i en rotfyllning, och det enda jag kunde göra åt saken var att applicera whisky.

Som sagt var blev natten kall, och den var som kallast när vi kom fram till Rekong Peo klockan 5 på morgonen. Alla passagerare samlades i en liten väntsal för att frysa. Klockan 6 öppnade tebaren, och där var det något varmare.

En yngre kraftig man tilltalade mig, och vi var ute i samma ärende. Vi var båda ute efter ett billigt tillfälligt hotell, så vi slog följe.

Han var egentligen på väg till Goa, men hans bror hade i Rekong Peo blivit tagen av polisen, och min vän var här för att försöka lösa ut honom med hjälp av en advokat, som han först måste försöka kontakta. Advokaten, sade han, skulle kunna fixa rum åt oss. Emellertid måste först hans mobil laddas upp, och jag hade ingen att låna honom. Ej heller fann vi något ställe där vi kunde ladda upp hans mobil. Slutligen lånade han en mobil från en av de många förbipasserande vi frågade om råd och hotellupplysningar av och fick tag på advokaten, som gav logiadressen. När vi kom dit var det fullt.

Det visade sig närmast omöjligt att hitta ett rum i Rekong Peo. Allt var fullt. Vi hade kommit vid den mest olämpliga tänkbara tidpunkt mitt i en festival, och allt var fullbelagt. Man rekommenderade oss att söka ett ställe i Kalpa, men där skulle det vara mycket dyrare.

Dessutom hade ingenting öppnat ännu. Vi var för tidigt ute och skulle ha väntat till öppningsdags uppe vid busstationen, men min vän hade haft bråttom. Jag fann tre hyfsade

hotell som såg rena ut, men alla tre receptionerna var stängda. När jag kom därifrån hade min vän försvunnit. Han hade tröttnat på de tilltagande komplikationerna, men jag skulle säkert se honom igen.

Till slut fann jag ett litet sympatiskt hotell med Dalai Lama på väggen i receptionen, som var öppen. Där hade jag gärna velat stanna. Pojken i receptionen ringde för att höra om något rum var ledigt och meddelade mig, att ett rum skulle bli ledigt klockan 10. Det var mer än en timme till dess.

Till slut fann jag ett Hotel Taj som fick duga. De hade rum. De erbjöd mig en bröllopssvit för 1500, som jag tackade nej till, varpå de visade mig ett mindre för 700. Jag fick ner det till 500 och tog det, för jag ville äntligen komma i ordning. Rummet var varmt och trevligt, så det fick duga tills vidare.

Efter att ha inpyrt den sjuka tanden i whisky gick jag upp till Kalpa. Jag hade bara varit där en gång förut för 10 år sedan under den svåra katastrofen när Sutlej svämmade över och förde med sig halva Rampur, då hade vädret varit dåligt, men nu var det perfekt. När jag var här med Janne, Halvar och Bertil för tre år sedan hade vi missat Kalpa. Därför ville jag dit nu.

Det var en lagom uppstigning dit på 500 meter, och solen värmdde hela vägen. Det är ett uråldrigt samhälle med magnifik utsikt över Kinnaurbergen och är Kinnaurs gamla huvudstad med ett intressant tempelkomplex vari ingår både hinduiska och buddhistiska

tempel. Buddhismen är nästan lika framträdande som hinduismen här, och de fungerar hand i hand och ligger vägg i vägg, som sig bör.

Emellertid låg solen på och omöjliggjorde fotografering, så jag fick komma tillbaka på eftermiddagen.

När jag kom tillbaka på eftermiddagen var jag alldeles för ivrig och kom alldeles för högt upp, vilket visade sig lyckligt, då när jag hamnade ovanför Kalpa jag kunde få en mycket bättre översikt över det lilla gamla samhället, som också hade sin moderna del. Där låg alla lyxhotellen med "The Great Shangri La" som kronan på verket.

Jag hade tur, ty jag hann just bli klar med fotograferingen innan solen försvann bakom berget klockan 4. De båda uppklätringarna dit var minsann värda besväret. Jagad av de växande skuggorna begick jag misstaget att ta bussen ner, som var full av tjoande ungar och olidlig högtalardiskodunkmusik. Det var ju festival på gång. Den var närmast hysterisk. Det var värre än den festival vi råkat ut för med Janne i Kaza i Spiti förra året om dock något liknande men i kubik, då Rekong Peo (uttalas Recompio) är ett mycket större samhälle. När jag skulle stiga av den lilla lokalbussen var det omöjligt då 100 hysteriska festivalfirare skulle stiga på den samtidigt. Man fick slå sig fram för att stiga av bussen och blev då bara slagen tillbaka.

Inte heller fungerade Internet i stan. På Tibet House brukade det alltid fungera förut, men inte nu. Min pojke på hotellet anvisade mig ett annat ställe, men där fungerade det inte heller. Ägaren där påstod att det inte fungerade någonstans i staden, så det var lika bra att lämna den i festivalspykosens våld efter fullbordade uppgifter i Kalpa, och det skulle kännas skönt, i synnerhet som festival-dunka-dunket från olokalisierbara högtalare terroriserade hela staden från middag till kväll.

Min vän från morgonen, som skulle befria sin bror från arresten, såg jag aldrig mer, men jag räknade med möjligheten att han kunde vara på min buss till Simla i morgon.

del 5: 20 timmar från Rekong Peo till Dharamsala.

Min vän från morgonen, som kommit till Rekong Peo för att skaffa sin fängslade bror en advokat, återkom inte på bussen till Simla, så jag får aldrig veta hur det gick för honom och hans anhållne broder.

I och för sig var Rekong Peo det idealiska stället, och jag hade gärna stannat längre, om jag kunnat finna någon lugn och ro där, men allting blev fel. Vi anlände mitt i en helg och dessutom mitt i en oväntad festival, som var den yraste tänkbara. Allting var stängt och fullt när vi kom, och när jag till slut accepterade vad som helst åkte jag på ett femhundra-rum, en oerhörd lyx mot vad jag är van vid och trivs med. Jag trivdes inte alls, då det var placerat mitt i hjärtat av festivalyrselns centrum, så det var övermåttan stökigt hela tiden och med dunka-dunk-terror som genljöd över hela staden och höll på ännu efter midnatt, medan jag om något behövde vila. Internet fungerade inte, och den mat jag önskade på stadens finaste restaurang var slut för dagen (vanliga momos). Det var inte rena mardrömmen, men det var rena kaoset, och ingenting stämde. Ljuspunkten var upplevelsorna av Kalpa.

Därför startade jag därifrån så tidigt som möjligt, men bussresan blev angenäm. Bredvid mig fick jag en förtjusande söt ung dam, som själv valde mig att sitta bredvid. Hon var i sällskap med en väninna, och tydligen var de bekanta med en ung man som satt framför mig. Vi fyra hade sedan lunch tillsammans på halva vägen, en standard tali för 60 rupier under bussens halvtimmes lunchpaus.

För en gångs skull hade man ordentligt utrymme för benen, detta var en modern buss, men nackdelen med detta var att inget bagage hölls på sin plats, och då kurvorna var många och häftiga och chauffören, som var en ung man, körde hårt, ville alla bagage ständigt rymma, och ej heller på hyllorna hölls bagaget, då dessa var utan skyddsräcken. En mycket pratsam och gäll dam snett framför mig fick min ryggsäck i huvudet, varefter hon teg. Sedan behöll jag ryggsäcken på golvet mellan benen, men då även sitsarna beredde armbågsrum gled också min unga dam och jag omkring i kurvorna, så att hon ibland hade svårt för att hålla sig på stolen.

Ej heller var denna bussresa utan sina prövningar. Den var stundtals ganska hisklig. Tydligen hade ett ras inträffat någonstans, varför bussen måste ta en hög omväg längs oändliga serpentiner. Vid ett tillfälle slumrade jag till, och när jag plötsligt vaknade med ett ryck efter kanske en halvtimme stod bussen stilla med ett bråddjup rakt nedanför mitt fönster på minst 300 meter medan man såg där nere hur allting dammade – ett tecken på ras. Det var knappast ett behagligt uppvaknande, men lyckligtvis satte bussen i gång igen och fortsatte. Vid sådana här nödvägar uppstår det alltid problem vid möten, och köbildningarna kan bli svåra att få loss. De flesta andra i bussen hade inte heller tyckt att det var en lämplig placering för bussen.

Vid ett tillfälle blev vägen äntligen asfalterad, och chauffören tog tillfället i akt vid en längre raksträcka att sätta fart ordentligt. "Sakta i backarna," tänkte jag, "det måste ju komma kurvor," och mycket riktigt: precis bakom en tvärkurva med skymd sikt hade en truck frontalkolliderat med en jeep. Det var bara skrot kvar av båda. Andra hade också tagit tillfället i akt och kört fort. Olyckans faktum kom som en mycket påpasslig varning.

Klockan 6 precis efter tio timmar kom vi fram till Simla, och jag skildes från mina unga vänner. Jag hade tänkt mig att bussen skulle stanna vid Kinnaurhållplatsen vid baksidan av staden, att jag måste gå över staden för att köpa biljett vid gamla busstationen och sedan, om jag hade tid, kunna ta en äntlig frukost på *the Indian Coffee House* före nattbussen. (Jag hade brutit upp utan frukost.) Emellertid har den nya busstationen ersatt båda de äldre. Kinnaur-busstationen är nerlagd, och den nya busstationen dirigerar alla bussar. Det var där jag fick stiga av, jag kunde där direkt köpa biljett till nattbussen, 21.30 till Dharamsala, och sedan få en tillräcklig stund för *the Indian Coffee House*. Jag nådde fram dit strax efter 7, så jag hade goda marginaler och kunde i lugn och ro njuta av en omelett med kaffe. Det är där jag skriver detta.

Emellertid hade tandproblematiken inte lämnat mig i fred. Jag kunde inte åtgärda problemet själv, då tanden troligen spruckit, och allt jag kunde göra var att ansätta den hårt med whisky för att bekämpa infektionen – med en viss framgång. Detta var ännu ett skäl till att forcera resan till Dharamsala, då jag där hade tillgång till kvalificerad tandvård. Det hade inte blivit någon infektion, men tanden ömmade, det var svårt att tugga på den sidan, och jag skar mig ständigt på tanden med tungan.

The Indian Coffee House i Simla var därmed en oas i öknen, och det var skönt att äntligen kunna hämta andan efter allt ståhej. Det var att se fram emot en kall natt på bussen igen under kontinuerlig whiskybehandling av den sargade och ramponerade tanden.

Bussen visade sig vara en lyxbuss med säten som kunde fällas bakåt i nästan horisontell nivå, och naturligtvis hamnade jag bakom en passagerare som utnyttjade detta till maximum utan att bry sig om den som satt bakom som hela natten fick ett sjå med att undvika att få sina knän krossade. En vanlig buss hade varit bättre. Nio timmar tog resan, och vid soluppgången halv 7 var jag uppe i McLeod Ganj. Jag sökte lokus på Kalsang och fick mitt gamla lilla enmansrum för 200. Internet fanns på hotellet men fungerade nyckfullt, dåligt eller inte alls. Man fick kämpa och vänta.

Klockan 10 öppnade min tandläkare sin klinik enligt anslaget, men hon var inte där. En släkting till henne sade att hon brukade komma klockan 11. Klockan 11 var jag där och fick min konsultation. När hon undersökte tanden skakade hon på huvudet och bekräftade att det var ingenting annat att göra än att dra ut den. Hon kunde göra det men ställde som villkor att jag måste ta antibiotika tre dagar i fär väg, då tanden hade djupa rötter och kunde kräva kirurgi. Det var 60-65% chans att hon kunde göra det utan kirurgi. Alternativet var att låta tanden disintegrera bit för bit av sig själv, som det hade gått med min enda tidigare rotffyllning, och i så fall skulle jag åtminstone få behålla och använda tanden längre men måste då vara väldigt noga med att inte få matrester in i sprickan. Det var ett svårt val, då den förra rotffyllningen ändå till sist hade måst dras ut.

Tsepon Shakabpas epokgörande arbete om Tibet

Tsepon Shakabpa var finansminister i det fria Tibet fram till Kommunist-Kinas ockupation i oktober 1950. Redan då ville Dalai Lama gå i landsflykt till Indien för att slippa konfrontationer med den kinesiska översittarmakten, men Nehru rådde honom att ändå återvända, försöka samarbeta med kineserna och ha tålmod. Han lydde och hade tålmod så länge det var möjligt, men när kineserna 1959 själva hade brutit alla sina överenskommelser och avtal, löften och garantier mot Tibet var det inte möjligt längre. Och Dalai Lama hade inget annat val än att gå i landsflykt när kineserna själva avfytrade de första granaterna i Lhasa i mars 1959.

Redan 1951 såg finansminister Tsepon Shakabpa utvecklingens omöjlighet och gick själv i landsflykt till Indien det året. När Dalai Lama anlände i samma ärende 1959 fick Tsepon Shakabpa genast det omfattande förtroendeuppdraget att organisera tibetanernas existens i exil i Indien, en uppgift som han löste med den äran. Emellertid var han redan till åren kommen, och efter några år drog han sig tillbaka med ålderns rätt för att tillbringa resten av sitt liv med studier och författarskap.

Det arbete som han åstadkom är antagligen den viktigaste existerande historiken över Tibet sedan dess förhistoriska tider. Han har noggrant källforskat och granskat alla uppgifter som han förmedlat i sin bok, så man kan lita på dem, och det torde inte finnas något historiskt arbete om Tibet som är lika noggrant underbyggt.

Hans historia börjar med de äldsta förhistoriska konungarna redan långt före vår tideräkning, medan han naturligtvis sedan koncentrerar sig på Tibets storhetstid under 600-800-talen, när själva Kina bävade för Tibets överlägsenhet och stränga regemente. Metodiskt går han igenom alla Tibets och Kinas gemensamma mellanhavanden och bevisar med historiskt källmaterial att Tibet alltid varit självständigt och att Kina aldrig haft någon rätt att ställa anspråk på Tibet, vars folk och kultur är helt väsensskilda från den kinesiska världen.

På vägen ger han mycket intressanta inblickar i Tibets inre problem och förvecklingar och dröjer sig självklart kvar vid den store femte Dalai Lama, som byggde Potala, ehuru det inte stod klart förrän långt efter hans död. Då hans regering varit så betydande doldes hans bortgång i årtal, och först när den sjätte Dalai Lama var mogen nog att tillträda och övertaga uppgiften som Tibets överhuvud accepterade och lät man det bli känt att den femte Dalai Lama var avliden, och vid det laget var även Potala, världens största och högsta byggnad under mer än 200 år, fullkomnat.

Naturligtvis är även hans samtidshistoria ytterst intressant, då han i princip varit med om allting själv – han är född 1907 och upplevde alltså den första kinesiska invasionen 1910 som barn, vilken han omsorgsfullt granskar och belyser med dess konsekvenser och totala fiasko, som gjorde att Kina i princip inte hade någonting att göra eller något inflytande alls i Tibet från 1911 till den kommunistiska invasionen 1950, under vilka knappt 40 år Tibet alltså var fullkomligt självständigt, oberoende och självförsörjande.

Boken utkom i sin första upplaga 1966 och är en bestående och viktig vittnesbörd, om inte den viktigaste, om Tibets faktiska egna suveränitet genom alla tider. 1966 var Kommunist-Kinas enväldige ledare med en högre folkmordsstatistik än Hitler och Stalin tillsammans Mao Tsetung 72 år gammal, när han satte i gång sin kulturrevolution som en sorts bekräftelse på sin regerings totalitära absolutism och universella destruktivitet, då den överlagda avsikten var att förrinta all kultur i Kina och dess ockuperade områden, alltså Tibet och Turkestan, med en förödande total förrintelse eller försök till förrintelse av Tibets hela kulturarv och identitet som konsekvens, varvid drygt 6200 kloster och tempel förstördes och man försökte utplåna hela den tibetanska litteraturen med att bränna alla dess handtryckta böcker – endast 40% kunde räddas till Dharamsala.

Inte ens Tsepon Shakabpa med all sin klokhet och framsynthet kunde ana den förrintelse och det folkmord som väntade Tibet när han avslutade sitt historiska verk om sitt hemland. Därmed är hans bok ett unikt monument över allt det som Kina försökte att förrinta utan att lyckas, då den enda väsentliga delen av Tibets kultur egentligen är andlig, medan kineserna bara kunde förstöra det som var materiellt.

Vipassana

Johannes hade genomlidit Vipassanaorgien i meditation. Det är en av de svåraste och strängaste buddhistiska övningarna för självkännedom, självkontroll och självdisciplin och inbegriper tio dagars sträng meditation under absolut tystnad nästan tio timmar om dagen med uppehåll bara för lunch och middag lämpligt anpassade efter disciplinen samt vila om natten. Jag frågade honom hur det kändes efteråt.

”Som att vara pånyttfödd. Det är ett slags omvänd hjärntvätt där, i stället för att man blir urlakad, programmerad och reducerad till en zombie, man blir mera medveten och levande. Det finns ett antal etablerade hjärntvättsprogram, där de flesta handlar om ett ändlöst sökande längs vilseledande vägar i jakten på den upprepade upplevelsen av illusionen om självgodhet, eller *self-satisfaction*, som är ett bättre ord på engelska, men buddhismens meditationer handlar bara om koncentration, focus och medkänsla med andra. Man skärper sig själv för att bättre kunna tjäna livet. Vipassana är den extremaste övningen jag vet i den vägen, möjligen kan det finnas ännu högre discipliner i den tantriska buddhismen, men Vipassana är alldeles tillräckligt. Jag kan rekommendera den åt alla andligt intresserade människor. De kommer ut på andra sidan med nya ögon, nya upplevelser och insikter om livet, en helt ny och mera positiv livssyn och framför allt en större öppenhet och välvilja.” Det stämde så till vida, att de tre, nu fyra människor jag kände som genomgått Vipassana, var kanske de mest levande, medvetna och närvarande människor jag kände. ”Du borde göra det själv någon gång sedan när du inte längre har för mycket att göra.”

Han var mycket intresserad av hur jag ställde mig till högervridningen i Europa och den nya framväxande rasismen. Jag ställde mig neutral och avvaktande med noggrann observation av utvecklingen med särskild oro för vad som hände i Ungern. Johannes var mera kärvt kategorisk.

”Rasismen är den värsta fälla som mänskligheten kan hamna i. Det är alltid en återvändsgränd, vilket historien bevisar. Den amerikanska rasismen slutade i inbördeskrig, och den nazistiska rasismen var självdestruktiv från början. Det kunde bara sluta hur illa som helst. Att rasistiska företeelser existerar ännu idag, som Ku Klux Klan och nynazismen, kan inte förnekas, men de kan bara existera underjordiskt i lönndom och kan aldrig bli rumsrena eller politiskt acceptabla. Rasism är undergrävande av människans egen mänsklighet och ingenting annat.

Dock är det skillnad på rasism och rasism. Det är särskilt intressant att då jämföra de extremaste formerna. Det är nazismen, med dess folkmord på judar, zigenare och andra utbölingar, och det kommunistiska Kina med dess metodiska förintelse och försök till kulturmord på tibetaner, uigurer och manchurier. Manchurierna är nästan redan totalt förintade och existerar bara som marginell folkspillra, medan tibetanerna och uigurerna aldrig upphört att bjuda motstånd, precis som judarna mot nazisterna.

Vad är då skillnaden? Nazisterna försökte aldrig utrota judarna förrän i och med det andra världskriget, fastän världsjudendomen redan 1933 förklarade nazisterna oförsonligt krig med krav på deras förintelse. Klart är att den nazistiska rasismen betraktade främst judar och zigenare men även andra raser som underlägsna som kunde behandlas med nedlåtande översitteri, och på exakt samma sätt betraktar Han-kineserna alla andra folk och raser. Där är den stora likheten. Det är inte alls felaktigt att betrakta Kommunistkina som ett nytt Nazityskland.

Hur har då kineserna förfarit med andra folk jämfört med hur nazisterna behandlade judar och zigenare? Kinesernas program har varit mycket mera metodiskt och långsiktigt. Från början riktade kineserna in huvudstöten mot den tibetanska och uiguriska kulturen och identiteten. Precis som nazisterna gick de smygande fram med ständigt accelererande restriktioner och försiktigt framflyttande av sina positioner i en långsiktig plan, och först

efter nio år, när kineserna hade brutit mot alla sina fredliga avtal med tibetanerna och krävde Dalai Lamas närvaro i Peking, stod det klart för tibetanerna att kineserna inte ville dem något gott. Reaktionen blev total, Dalai Lama flydde, och i upproret massakrerades 88,000 tibetaner. Det var bara början.

Vad kineserna gjorde under kulturrevolutionen var ett försök till överlagt mord på hela den tibetanska kulturen och identiteten. De försökte förstöra alla tibetanska böcker, alla kloster och tempel och förinta alla tibetanska munkar och nunnor. Kloster bombades med flyg, eller munkar tvingades riva sina egna kloster. Katedralen Jokhang i Lhasa desekrerades och gjordes till stall. De lyckades inte helt men nästan. Över 6000 kloster förstördes och bara 13 blev kvar, och tre femtedelar av alla tibetanska skrifter gick förlorade för alltid i kinesernas kulturförintelse. En femtedel av den tibetanska befolkningen mördades. Och märk väl, Tibet hade ockuperats av den kinesiska fiendemakten 1950. När Tyskland ockuperade Holland och Belgien, Danmark och Norge försökte de aldrig förinta dessa länders kultur eller utrota deras befolkningar. Under 30-talet försökte de göra sig av med alla judar inom landets gränser med att tvinga dem utomlands. Utrotningsförsöket kom först med världskriget.

Det största problemet med kineserna är att de är så många, omkring en femtedel av världens befolkning, och de har alltid varit rasister med föreställningen om Mittens Rike som världens centrum och enda viktiga del, som om hela världen rörde sig runt Kina. Jag har rest i Kina och känner dem. De är i allmänhet varken goda eller lyckliga idag. Årtusendens förtryck har gjort dem avdomnade och intellektuellt passiva, och det enda de kan är att arbeta hårt. De har reducerats till myror i en myrstack.

Därför passar dem marxismen så bra, då Marx önskade reducera hela mänskligheten till arbetande myror i en myrstack. Kan man ha något att invända mot att Hitler hade vissa invändningar mot detta?

Moderna rasister med insikt i världens överbefolkningsproblem menar, att ingen skulle sakna afrikanerna om alla dessa försvann, eller muslimerna om alla dessa försvann, men det finns goda afrikaner och muslimer. Däremot har jag aldrig träffat på en god kines utom i undantagsfall och då i exil.”

del 6: Konfidentiellt förtroendeuppdrag i Dharamsala

I Dharamsala fick jag två nya vänner. Den ena bodde på mitt hotell, var ryss men talade svenska då han länge bott i Stockholm. Han bekräftade att Putin definitivt var på väg ut då fler och fler i Ryssland fick upp ögonen för vilken katastrofkurs han lagt in Ryssland på med grundstötningar och kanske skeppsbrott som följd, i synnerhet ekonomiskt – redan hade rubeln förlorat en fjärdedel av sitt värde mot för ett år sedan. Vi diskuterade även min aktuella tandsituation, men det var före mitt besök hos tandläkaren med tandens dödsdom som slutresultat, medan jag då ännu var hågad att behålla tanden så länge det gick.

Min andre vän var en skotte som jag delade bord med vid middagen. Då båda mina favoritställen var stängda, Gakyi för vinteruppehåll och Tsongkha för reparation, måste jag finna mig nya vattenhål, och ett av de ytterst få i McLeod Ganj som var utan öronbedövande störande högtalarskvalmusik var ett bokcafé, där jag fann min skotte. Han hade varit mycket

aktiv vid folkomröstningen om Skottlands eventuella självständighet i september och var mycket verksam både politiskt och som buddhist i Glasgow, där han förestod det buddhistiska centret. Han var mycket sympatisk, och vi hade en lång och trevlig kväll tillsammans med två spanska damer, där den ena var en katalanska från Mallorca som jag följande morgon stötte ihop med på nytt på väg ner från Triund. Framför allt var han mycket bevandrad politiskt och visste allt om alla ytterlighetsrörelser i England, Ukraina, Sverige, Katalonien, Ryssland, och så vidare. Han bar den katalanska flaggan på sin ryggsäck, som han bedömde som ett parallellfall till Skottland.

På kvällen stötte jag åter ihop med ryssen Alex och hans lokala vän, som kände min tandläkare och prisade hennes skicklighet. Han omvände mig till att låta dra ut tanden. Det skulle kosta mig högst 200 kronor allt som allt, kanske mindre. Jämför detta med de 5000 det kostade i Sverige att rotfylla tanden och dra ut två andra. Jag fick inte låta tillfället gå mig förbi, i synnerhet då tanden skulle fortsätta vålla mig problem så länge den satt kvar. Whisky var ändå bara en tillfällig lösning, och även den kunde bli dyr i längden.

En annan vän jag mötte var en gammal japan. Han delade mitt bord på Yak Restaurant på kvällen, ett annat av de ytterst få ställen i McLeod (nu när Gakyi och Tsongkha var stängda) där man kunde få sitta i fred utan att störas av högtalarterrorns skräpmusik. Den gamle japanen var mycket oroad av utvecklingen av ett samhälle där forcerad stress blev alltmer obligatorisk och där barn i stället för att leka lärde sig datorspel som mest gick ut på maskingevärsmassakrer. Jag påminde honom om att datorspelshelvetet med dess alltmer tilltagande besatthet och spelberoende börjat med Nintendo i Japan.

På torsdag gick jag upp till Triund igen och vidare till Snowline. Jag mötte Lakka och fick det förtroendeuppdraget av honom att till nästa dag, fredagen, dagen för min operation, för hans räkning köpa en flaska rom och transportera upp den till Triund. Jag gjorde honom gärna den tjänsten.

Emellertid blev tanden bättre, de vassa kanterna försvann, jag skar inte längre tungan på dem, och under bearbetning försökte jag få loss den skadade delen av tanden, som var en spillra på en fjärdedel av hela tanden, men det arbetet krävde mycket whisky.

Plötsligt försämrades vädret, som det så ofta gör i Dharamsala, och fredag morgon kändes det märkbart kyligare. När jag gick upp till Triund var det helt utan sol under moln som kunde hota med regn. Det kom faktiskt några regndroppar där uppe men inte många, men det väntades snö till natten. Jag levererade flaskan med rom, och därmed var det hemliga förtroendeuppdraget genomfört, och jag kunde ägna resten av dagen åt sanningens ögonblick hos tandläkaren.

På vägen upp hade jag sällskap av en av mina bästa och äldsta vänner bland bergsfolket där uppe. Han hade varit hos tandläkaren. Han hade dragit ut en tand, vilket medfört komplikationer med ständiga nödvändiga återbesök under två veckor som kostade skjortan. Tandens gick helt enkelt sönder när hon drog ut den, så att rötterna blev kvar. Det hade inte kunnat gå värre.

Detta var naturligtvis alarmerande. Något sådant kunde jag inte ställa upp på, så jag måste ställa henne det villkoret att kirurgi var uteslutet. Om hon inte kunde dra ut tanden direkt fick det vara.

Whiskyn hade gjort susen. Jag kunde tugga nästan helt utan svårighet, tanden hade för varje dag blivit bättre sedan krismomentet när den gick sönder, det kändes nästan som en healing-effekt, och det vore synd att bryta den utvecklingen. En del av tanden var ju lös och blev lösare för varje dag och måste till slut ge med sig, och den avgörande frågan jag hade att ställa min tandläkare var om jag kunde tugga med den del av tanden som var kvar sedan den kalvat färdigt.

Under tiden åt jag mina mediciner, i fall att, och bjöd Alex på min förträffliga indiska whisky. Han berättade att hotellet sagt upp honom inför Dalai Lamas föreläsningar nästa vecka, då det väntades mycket folk, så det samma skulle troligen drabba mig. Det var mycket i stöpsleven just nu.

Men det mest fantastiska var ändå ladusvalan som byggde bo utanför min dörr. Min lilla cell var belägen vid toppen av en trappa, och ovanpå trapplampan byggde ladusvalan sitt bo. Den satt och tittade förstulet på dig när du gick in på toaletten, som var direkt under lampan. Trappan ledde ut till terrassen, så ladusvalan var helt skyddad inomhus medan den samtidigt hade fritt fram utomhus. Man lärde sig snart behandla denna ladusvala med respekt.

del 7: Den osannolika tanden, med mera

Ur ett brev till en vän med en utförlig rapport om det slutgiltiga besöket hos tandläkaren:

”När jag gick till henne hade vi först ett samtal över disken, där jag klargjorde att jag inte hade råd med vare sig kirurgi eller komplikationer. Samtidigt redogjorde jag för det sällsamma faktum, att ända sedan kraschen för 6 dagar sedan, när tanden brast, hade den dagligen blivit bättre, den inledande infektionen kunde genast åtgärdas och avväjas (med god indisk whisky), så att jag egentligen aldrig hade svårigheter med att tugga, vilken positiva utveckling dagligen hade fortsatt under min egna bearbetning av tanden. Kort sagt, det fanns anledning att tro på mina egna 'healing powers'. – Faktum är ju, att jag drog ut en tand själv på mig förra hösten utan några som helst komplikationer eller blödningar – jag visade tanden för Curth med dess skruvade rötter, och den finns kvar ännu idag som fenomen.

Min viktiga fråga till henne som specialist var, att om jag gradvis själv kunde avlägsna den spruckna delen av tanden, kunde jag i så fall fortsätta använda resten av tanden? Det kunde hon tyvärr inte svara på, då inte ens Röntgen kunde visa hur djupt ner sprickan gick – om den inte gick djupare än några millimeter under tandköttet var det ingen risk, men om den gick djupare kunde man vid 'kalvningen' efteråt kompensera förlusten med påbyggnad och en krona. Jag vidhöll också, att den viktigaste delen av problemet var, att jag behövde tanden – därvid åberopade jag även Curths argument för att inte dra ut den när jag låg hos honom, vilket jag då faktiskt föreslog honom att göra, utan i stället göra vad som helst för att rädda den.

Vi beslöt oss alltså för status quo. Tanden är kvar och kan tuggas med, vilket är huvudsaken. Sedan får vi se hur det går med den lösryckta delen, hur länge den hänger kvar och vad som slutligen händer när den kalvar.

Jag lovade hålla e-mail-kontakt med doktor Natasha Mehra, som hon heter, och hålla henne informerad om utvecklingen och/eller deklineringen. Besöket blev gratis.

I stället köpte jag böcker för 100 kronor, så nu är resten av resan litterärt räddad, och även en flaska – honung. Det finns ingenting hälsosammare än honung, den kan aldrig förfaras, och här i Himalaya är den särskilt kvalitativ – Nepals beryktade honungsjägare är ett kapitel för sig.”

Annars var mina mest givande stunder i McLeod våra långa samtal med Alexej Andrejev från Moskva och hans tibetanska guide. Varje gång man hörde hans djupa varma röst från terrassen gladdes man åt att han var där och skyndade man sig med att göra sig färdig för att delta i konversationen.

Han hade kommit till Indien för att droga ner sig ordentligt efter att hans familj hade kollapsat. Han hade en åttaårig son att ta hand om, men hustrun ville han inte tala om. Försöket att droga ner sig hade misslyckats, han hade inte funnit någon tröst däri eller ens någon verklighetsflykt, medan jag hävdade att sprit var bättre. Det var både enklare, billigare, effektivare och dessutom fullkomligt lagligt. Han medgav att det nog var klokare – i små mängder. Jag bjöd honom på en whiskypinne en kväll, bara fem centiliter, och han tyckte om det och observerade flaskan, som var en indisk McDowell.

Vi kom mycket att tala om rysk historia, han var intresserad av den nya utvecklingen eller invecklingen i Sverige, vi diskuterade utförligt slaget vid Borodino 1812, som de lärde fortfarande tvistar om vem som egentligen vann det, medan Alexej och jag var helt överens om att med 35,000 mans förlust på båda sidor så var egentligen båda utomordentliga för att inte säga katastrofala förlorare.

Då han bott i Stockholm under flera år var det så lyckligt att vi kunde tala svenska med varandra, och han njöt av min klara finlandssvenska, medan jag njöt lika mycket av hans personliga och karakteristiska ryska brytning. Det var ytterst motvilligt han lämnade Dharamsala, men han var mycket glad åt de 17 dagar i Indien han fått. Vi bytte adresser så att vi kunde fortsätta konversera på *facebook*.

Dagen han avreste var det kraftigt väderomslag med hårt regn i stora droppar och åska, och temperaturen föll åtskilligt. Det gick inte att gå upp till Triund den dagen, stenarna var för hala, och det var för vått och lerigt, men på söndagen gick jag upp. Då var hela Dharamsala där på söndagsutflykt. Jag samlade avskräde som vanligt, plastflaskor och plastpåsar och till och med tomburkar av öl och Red Bull, samt ännu till en hel filtväska av plast för transport av filt, vilket jag nu gjort i 15 år, medan indierna aldrig tycks vilja lära sig att inte skräpa ner. Jag ser det som en dödssynd i dagens aktuella miljösituation, så jag skrev äntligen ett klagobrev till de lokala myndigheterna:

”Mina herrar,

Det finns två slag av miljöförstöring att klaga på i McLeod Ganj. Det ena är skräpmusiklarmet, som dånar vid alla tider dag och natt, och det andra är nedskräpningen som, om jag förstått saken rätt, huvudsakligen orsakas av okunniga turister ur den indiska medelklassen som sålunda demonstrerar fullkomlig respektlöshet, ansvarslöshet och nonchalans beträffande världens miljöförstörelseproblem: Jag har plockat upp plastflaskor,

plastpåsar, Red Bull och ölburkar och till och med filtbehållare på vägen upp till Triund under de senaste 15 åren.

När jag först kom hit 1995 var McLeod Ganj ett mönster av idyllisk frid fullt värdig Hans Helighets närvaro. Idag är det omöjligt att sova om nätterna utan öronproppar, då skräpmusik hela tiden dånar på någonstans ifrån (omöjligt att kunna lokalisera) och bilar hela tiden tutar vid alla tider på dygnet. McLeod Ganjs permanenta artificiella oväsen gör all ro omöjlig, och till och med hundarna har blivit mera aggressiva, och barnen vållar mera kaos, troligen som resultat av den konstanta mediala hjärntvätten av hård skräpmusik som urartat till högtalarterrorism. Allt vad jag som årlig besökare sedan 19 år kan göra är att hoppas att det inte skall bli ännu värre – det är redan nästan lika stressande som Bombay, vilket är en skam för en sådan liten och känslig och internationellt viktig *hill station*.”

Triund ligger alltså faktiskt 900 meter över McLeod Ganj, som ligger 1200 meter över Dharamsala. Vid Triund är man alltså 2100 meter över slättlandet, som ligger utbrett nedanför en. I den höjdskillnaden ryms hela Kebnekajse, och Triund är 300 meter över Galdhøpiggen och Glittertind, Nordens högsta berg. Det är samma utsikt som man har ner mot Manali från Rohtangpasset (2000 meter) och mot Leh och Indusdalen från Khardung La – också 2000 meter.

Egentligen hade jag ingenting kvar att göra i McLeod utom att invänta min vän Roger Reas ankomst, men per mail meddelade han att han låg nere i influensa. Jag skulle resa på måndagen eller senast tisdagen, vilket jag meddelade honom. Ännu fanns det en chans att vi kunde träffas.

P.S. till tandhistorien: Tandens fick alltså vara ostörd kvar och började inte kalva förrän ett halvår senare, då så småningom den ena biten efter den andra gav sig av. För bara en vecka sedan (den 22 juli 2015) lossnade en ordentlig bit, och därmed var kalvningen över och halva tanden kvar. Det hela slutade alltså med en kompromiss: Tandens blev inte utdragen, men de bitar som ville lämna fick göra det, medan hälften blev kvar.

del 8: 66 timmar till Darjeeling.

Det gick åt skogen. Roger hade meddelat att han skulle komma till vårt ställe 12.30. Jag tog lunch där i god tid och väntade till 1.30. Han kom inte. Mina värdar på *Nick's* kände väl till honom, han hade checkat in hos dem samma morgon, men han skulle gå på Dalai Lamas föreläsningar, och köerna för att få plats var oändliga. Jag letade igenom köerna, men han fanns ingenstans. För säkerhets skull mailade jag honom att jag skulle återbesöka *Kunga* på eftermiddagen för en snack. Han kom inte då heller, och hans rum, D6, var låst med hänglås. Han var ute på vift någonstans. Det var kört.

Allt jag kunde göra var att packa och ge mig iväg.

Vilket var synd, för jag hade gärna träffat honom. Han hade utgivit den inom berörda kretsar redan berömda *The Hippies Were Right* både som bok och på nätet; den gång vi träffats, just på *Nick's*, hade vi funnit varandra och haft gott utbyte av varandra. Men han var

råddig, före detta alkoholister har sina egenheter, och vem vet vad han hade råkat ut för denna gång. Förhoppningsvis mailade han en förklaring.

Jag betalade min räkning och pallrade mig iväg, men den buss jag tydligen skulle ta var helt tom och förblev så till efter avgångstiden. Därför var jag av naturliga skäl osäker om det verkligen var rätt buss, men allt tycktes tala för det, och fem minuter efter avgångstid kom chauffören. Nere i Dharamsala fylldes sedan bussen.

Bussresan förlöpte utan incidenter och nådde Delhi en kvart över 5, vilket var alldeles för tidigt. Jag lyckades ändå hugga en buss till järnvägsstationen New Delhi men till fel sida, där jag genast välvilligt togs om hand av ett antal personer som ville visa mig till rätta men som antingen var fel informerade eller lurade mig med avsikt. De påstod att *The Foreigner's Office* på stationen var stängt för renovering och ville föra mig till ett ersättningskontor. Detta visade sig vara beläget långt bortom Connaught och var naturligtvis skött av kashmirer. Där fick jag veta att *the Tourist Office* inte alls var stängt men bara låg i andra ändan av stationen. "Har jag gått på den lätte nu igen!" tänkte jag och hade ingenting annat att göra än att låta mig bli fraktad tillbaka till stationen igen. Min rickshawförare ville ta mig till ett annat *Tourist Office* men jag vägrade. Han påstod att stationens *Tourist Bureau* skulle öppna först klockan 10 medan kashmirerna sagt klockan 8.

Väl kommen till rätta på stationen intog jag en frukost i lugn och ro i väntan på att *the Office* skulle öppna. Det skulle mycket riktigt öppna klockan 8, men när jag kom dit en kvart i var där redan en mycket lång kö. Vi blev dock insläppta redan 7.48, varvid flera, som alltid i Indien, smet före. Det var ett nummerlappssystem, men detta tycktes inte fungera förrän halv 9. Då hade redan flera smitit före i kön, av vilka den mest paranta var en käring över medelåldern av ansenliga köttsliga proportioner med knut i nacken, ett praktexemplar på en stöddig käringjäväl, som insisterade på att bli betjänad före alla andra. Hon kunde ha varit rysk eller fransk. En stackars kines där kunde inte ens engelska, så hans enda sätt att kommunicera med expediten var med texttelefon.

Han hade numret före mig. Jag fick nästan genast de biljetter jag önskade, en *sleeper* hela vägen till New Jaipaluri på 36 timmar från 11.40 i natt till tidig torsdag morgon, och en färdig returbiljett med Rajdhaniexpressen den 24.11 för sammanlagt 1840 rupier (230 kronor) på en sammanlagd sträcka av 3195 kilometer.

Sedan gällde det att ta sig ut till Mainu Ka Tilla för att tillbringa dagen. Det fanns inget *Retiring Room* på stationen, så det var lika bra att ta ut svängarna i den tibetanska kolonin i stället.

En taxi hade kostat 200, en rickshawförare var oförskämnd nog att begära 250, men jag tog en annan för 180.

I Mainu Ka Tilla tog jag in på Tara som vanligt för en lång dag vid stranden av Yamuna med lunch på Taras terrass. Det var bara att ta ut svängarna ordentligt och njuta före 160-milsetappen till Darjeeling.

Det blev en lång väntan på kvällen i väntsalen på Old Delhi Railway Station. Jag fick en motorrickshaw dit för 100, men även denna järnvägsstation är nästan lika formidabel som New Delhi, mastodontisk för att inte säga elefantiasisk och oöverskådlig, och dessutom fördes jag även här (liksom vid New Delhi) till fel ända av stationen. Att leta sig rätt till en plats att sitta tog närmare en timme.

Lyckligtvis fanns det dock någon sittplats alls, och i den väntsalen, som också var formidabel, hände ständigt allt på en gång. Att sitta och läsa var omöjligt – underhållningen i salen var vida effektivare. Det ena skådespelet efter det andra, de sällsammaste typer och original, hjärtnipande invalider, zigenarungar, vackra och fula, monstruösa och gudomliga skönheter, alla storlekar från jättar till dvärgar, och en teservering i hörnet som hade fullt upp hela tiden.

Då jag kom dit före mörkrets inbrott blev väntetiden 5 timmar, och sedan skulle man sitta 30 timmar på tåget.

När tåget kom till stationen en timme före avgång hade man gott om tid att leta reda på sin plats, vilket behövdes, då tåget var oändligt långt och alla vagnar smockfulla. Bara sleeper-klassen omfattade 12 vagnar, och min var nummer 4, plats 27, en slaf högst upp av tre. Det var bara att gå och lägga sig direkt, men först fick man organisera bort allt det bagage, som andra passagerare belamrat hela slafen med. Till nöds fick jag plats själv med min axelväska och lilla ryggsäck.

Meningen var att slaferna skulle fällas upp till morgonen, så att passagerarna fick sitta, men då de hade så mycket bagage var detta omöjligt. Jag fick finna mig någon annanstans att sitta och hamnade då bredvid en ung gurkhasoldat på permission efter lång träning i Kashmir. Han skulle hem för att gifta sig i Namchi, Sikkim, och bjöd mig till bröllopet den 21-a dennes. Det fick man inte missa.

Vi blev goda vänner, och det räddade hela tågresan. Senare fick jag sittplats vid min egen slaf och kunde gotta mig åt att få läsa Barach Obamas andra och senaste bok, *The Audacity of Hope*, som jag köpt i Dharamsala. Den första, "Min far hade en dröm", hade jag haft god behållning av, men den andra är ännu bättre, speciellt kapitlen om rasproblem och utlandspolitik. Han är ju född i Kenya, uppvuxen i Indonesien och Hawaii och utbildad i Illinois, så han har något så ovanligt för en amerikansk president som ett internationellt perspektiv från början. Har någon sådan haft det förut? Det blir säkert fler böcker av honom efter hans tjänstetid. Framför allt stilistiskt är hela boken mer än njutbar.

Tåget blev bara 2,5 timmar försenat och nådde New Jaipalguri 7.18. Jag skildes från mina vänner från Sikkim och fick genast plats i en jeep till Darjeeling. Den var fullsatt, men inne i Siliguri hejdade oss en extra passagerare som trängde sig in. Han var ett mänskligt skräckexempel, stor och plufsig, såg ut som en diabetiker, talade i telefon under nästan hela resan, var demonstrativt muslim, köpte med sig två påsar skräpmat, vilka påsar han slängde ut genom fönstret när de tömts, medan det samtidigt förekom lokalt folk utanför i färd med att sopa gatan och plocka upp skräp, och när en passagerare, den minsta, steg av i Kurseong bredde denna buffel ytterligare ut sig över två platser, så att vi förblev lika klämda som förut.

Kanjenjunga syntes inte från New Jaipalguri, det var för disigt ehuru solen sken, och i Kurseong rådde tjock dimma. I Darjeeling kunde man vagt skönja Kanjenjungas konturer bortom diset, men samtidigt förekom det hotande moln. Det behövdes några kalla nätter för att skingra dem.

På *Tower View Lodge* var allt som vanligt. Jag fick min gamla säng i dormitoriet, som hade piffats upp med bland annat en matta över stengolv, vilket man var tacksam för. Priset blev det billigaste hittills under resan, 130 rupier, för gammal vänskaps skull. Kapten

Pradhan var oförändrad som vanligt, och av en händelse hade jag ankommit till Darjeeling exakt samma dag som förra året på Robert Louis Stevensons födelsedag den 13 november.

Som rumskamrater i dormitoriet hade jag en fransman och hans lokala vän, som jag genast blev god vän med. De menade att det inte längre behövdes något tillstånd för Sikkim, men de tog fel.

Jag fixade tillståndet genast, förr tog det ett dygn, nu tog det en timme, varefter jag gick till *Kunga* för ett välbehövligt skrovsmål, som jag intog med andakt: en ordentlig portion buffel-thenthuk, den bästa hittills på resan.

del 9: *Kontraster i Darjeeling*

Johannes mailade mig och varnade mig för Darjeeling – vädret var inte det bästa. Han höll till i Kalimpong men skulle komma om jag kom. Jag kom. På lördagen återsågs vi.

Då var det redan för tredje dagen efter min ankomst rött och kallt, molnigt och dimmigt, men utan regn. Luften behövde rensas, men rensningen lät tydligt vänta på sig.

Det första han sade till mig den här gången var: "Du ser mer och mer indisk ut." Det var det sista man kunde säga om honom, som tycktes mera oföränderlig än någonsin. Men han var allvarlig, och det som vi hade att diskutera den här gången var inga roliga saker.

Ukrainakrisen med Putins val av en utförsbacke, Isiskrisen med islam plötsligt flagrant framstående inför hela världen som organiserad terrorism utan några som helst skrupler, president Obamas förlustval i senaten, det fanns mycket att bekymra sig över, men Johannes ansåg allt detta vara ingenting mot den stadigt förvärrade hälsokrisen världen över, som slagit in på en dramatisk kurs mot försämring genom ebolakrisen.

"Ebola är bara förnamnet. Det är bara ytterligare en sten på bördan för WHO och världens allt sämre hälsotillstånd. Aids har aldrig varit under kontroll, det kriget har pågått i 30 år under oavbruten förlängning, tuberkulos fortsätter att gripa omkring sig liksom malaria, och till detta kommer den nya denguesituationen i Sydostasien, som är helt utom kontroll. Dessutom kommer det då och då nya rapporter om fågelinfluensa och svininfluensa, två gåtfulla virusepidemier som man aldrig fått något grepp om, medan i västvärlden den värsta välfärdssjukdomen diabetes ständigt blir ett allt tyngre problem, liksom den av mobiltelefoner orsakade ständigt växande pandemin av hjärntumörer. Till detta kommer de allt fler och alltmer olika superresistenta bakterierna, som bara forskare känner till och ingen vågar tala om. Kort sagt, det ser inte ljus ut, och jag tror att framtidens hälsoproblem vida kommer att överstiga problemen med klimatförändringar, planetuppvärmning, smältande ishav och glaciärer, svältkatastroferna och naturkatastroferna. Till detta kommer det skrämmande fenomenet med alla miljarder bin och fiskar som dör överallt." Utan bin kan människan inte alls överleva på planeten.

Som kontrast till dessa ödesdiga sanningar framstod mina båda glada rumskamrater, en 28-årig indier från Bombay och en 40-årig fransman från Marseille. De fann varandra före mig i mitt rum, och jag fann dem. Vi slog oss ihop och hade några verkligt trevliga stunder tillsammans. Båda hade märkliga historier att berätta.

När Fred från Marseille varit på väg upp för Annapurna för att göra trekken runt berget hejdades han på vägen av en kobra. Den var ung och utan mantel men reste sig mot honom,

och då de kan hugga plötsligt och snabbt såg han ingen möjlighet att ta sig förbi den. Han fotograferade den, även detta var inte utan risk för livet, och vände sedan tillbaka. Några dagar efteråt inträffade årets snökatastrof i Nepal. Ett trettiotal strök med, och hade Fred fullföljt sitt program hade han varit en av dem.

Gaurav från Bombay hade rest mycket i Kina, delvis lärt sig kinesiska och vistats i Shanghai. Han hade märkliga skildringar av det kinesiska livet att berätta. Vid ett tillfälle besökte han en restaurang med flera hundar bundna utanför som verkade sakna ägare. Han bjöds in till köket för att välja kötträtt. Där hängde kadaver av kor, getter, grisar och allt möjligt, men dessa råa kadaver var inte särskilt aptitretande. Då undrade kocken vad Gaurav egentligen ville ha och presenterade de fjättrade hundarna som ytterligare ett alternativ. Det köttet skulle åtminstone vara garanterat färskt. Då gick Gaurav med kväljningar därifrån.

I Kina måste man ha en särskild licens för att gå ut med sin hund. Går man ut med hunden utan denna licens har vem som helst rätt att slå ihjäl hunden och äta upp den, oberoende av ras och storlek, och många kineser går på gatorna beväpnade med klubbor eller hammare inkom för att slå ihjäl åt sig en hundstek.

Han hade rest mycket, och den person som gjort det största intrycket på honom under alla hans resor hade varit en amerikan som vuxit upp utan föräldrar, försökt begå självmord vid 17 år men räddats genom en tillfällighet och sedan dess tillbringat sitt långa liv på konstant resande fot. Han hade aldrig haft något stadigt arbete, och så fort en tillfällig anställning gett honom klirr i kassan hade han rest vidare. Det var hans livs enda seriösa sysselsättning – att resa. Han visste allt och kunde allt och var ett levande universitet av oändlig människokunskap men levde bara för att resa vidare.

Mest pratade vi om film, då båda var mycket filmkunniga. Freds favorit var Jean Gabin, medan Gaurav som ung man höll sig till yngre generationer men var naturligtvis en stor beundrare av Satyajit Ray.

Vi skulle alla tre resa till Sikkim, men de skulle resa före mig då de ville uppleva Gangtok. Det ville inte jag, med det väder som rådde var det ingen idé att försöka sig till norra Sikkim med Mangan, Singhik och Kanjenjunga, så jag siktade i stället direkt mot Pelling, där vi beslöt att återförenas på måndagen.

Då de skulle avresa lördag morgon firade vi en smula fredag kväll. Vi hade en gemensam middag på Tom & Jerry, ett litet mysigt fik på baksidan av staden, en av dessa många garderobsrestauranger, som är så vanliga i Darjeeling, varefter de bad mig föra dem till en krog. Jag förde dem till den enda jag kände till som hade rättigheter, som var gamla Orient, men den var tyvärr stängd redan halv 8. Men på vägen dit passerade vi en liten hemlig alkoholbutik, där vi försåg oss med både brandy och whisky, som vi tog med oss till vårt rum. Där fick vi sällskap av en fjärde gäst, en ung fransyska som gjorde sin andra resa i Indien efter att först ha varit i Kashmir, Ladakh och Himachal, och hon fick delta i festen. Vi höll på till klockan 11, då flaskorna var slut. Sedan sov vi märkvärdigt gott hela natten alla fyra med mycket angenäma drömmar. Detta var en välbehövlig kontrast mot det kroniskt dystra och dimmiga vädret, som inte just tillät några andra utsvävningar.

del 10: Råa dagar i Darjeeling

För första gången någonsin i Darjeeling förelåg det ingen möjlighet att göra den spektakulära utflykten till Tiger Hill vid gryningen. Vädret tillät det inte. Det var kroniskt mulet, dimmigt och grått hela tiden under mina fyra dagar där. Johannes hade varnat mig, men jag hade tagit risken och åkt dit.

Lyckligtvis blev det inte mindre än 14 grader i vårt rum, den rumstemperaturen var förvånansvärt stabil, men det blev inte heller varmare. Dagstemperaturen i denna mulna dimmiga fuktighet var väl strax under 10 grader, men fuktigheten både i rummet och utanför gjorde att det kändes mycket kallare och råare.

Vid en middag hos mina tibetaner på Kunga hamnade jag bredvid ett äldre engelskt par från Southampton, och de var mycket oroade över den politiska situationen i Europa med dess allt starkare vridning mot höger. I England skulle det bli två folkomröstningar i maj, en om Europa, att lämna EU eller ej, och en om immigrationen. Liksom för Sverige var den muslimska invasionsartade folkinvandringen ett problem som aldrig förekommit tidigare, varför det var extremt svårt att hantera.

Jag försökte finna min unga vän Dollys son Sai Kishore, men när jag sökte upp familjen fann jag bara hans syster. Hon lovade andra gången att han skulle vara hemma när jag kom tredje gången lördag klockan 5, men när jag kom var ingen hemma utom två skällande hundar. Jag väntade i en timme. Sedan fick det vara.

Vi hade inte setts på tre år, och vår samvaro då hade varit enbart hjärtlig. Det var helt oförklarligt varför han nu två år i följd hade undvikit mig.

Däremot fann jag Håkans och Ingemars vän Dalai Lamas före detta livvakt hemma och i bästa välmåga. Jag sökte även Rachel och hennes son Alby, men de var inte hemma. De var någonstans på nya blomsteruppdrag, enligt deras värdinna, som jag hade ett långt samtal med. Hon visste aldrig när de skulle komma eller hur länge de skulle stanna.

Och så, när jag vandrade längs Gandhi Road, fick jag plötsligt se dem fullastade med ryggsäckar. Jag kände genast igen dem, och återseendet blev hjärtligt med kramar och varma omfamningar. De hade just kommit tillbaka, det var söndag morgon, men på måndag skulle jag fara vidare till Sikkim.

Jag hann se dem måndag morgon före min avfärd. Alby berättade stolt om sitt certifikat som nyutexaminerad diplomsinnehavare inom permaterapi, en framtidsvetenskap som handlade uteslutande om naturen och dess resurser, att leva strikt med dessa och utnyttja allt samt göra nya upptäckter inom naturens möjligheter. Han visade några exempel på detta, hur man genom att klyva ett bamburör, fylla det med ris och åter tillsluta det kunde få riset att jäsa och bilda ett ämne som till exempel var mycket effektivt för rensandet av rör särskilt vid förstoppningar. En annan process tillverkade ost direkt från mjölk bara genom en vev och en separeringsmaskin, som såg ut som en köttkvarn- Detta var definitivt en vetenskap för framtiden, och Alby var en pionjär.

Sålunda fick jag lyckan att återse mina närmaste vänner i Darjeeling åtminstone under ett kort ögonblick. Även de var på väg bort för att lämna Darjeeling för resten av vintern, så vi skulle tidigast ses igen nästa år.

Annars bjöd Darjeeling mest bara på råhet. Fuktigheten gjorde att man frös oavbrutet, men värst var den fruktansvärda skvalmusiken. En modeaffär tutade ut detta oväsen i huvudgatan från morgon till kväll, fullständigt smaklös skräpmusik, men det värsta var rådhuskonserten. Denna pågick under hela söndagen. Det var inte musik. Det var oväsen och vrål under stroboskopiskt epileptiskt strålkastarackompanjemang, och det lät som kommet direkt ut ur helvetet. Det var inga mänskliga röster som sjöng, utan det var gutturala vrål som förstörde rösterna. Även lokalt folk stannade på långt avstånd utanför och undrade vad man egentligen höll på med där inne.

När Johannes och jag gick in på en restaurang, en av de fridsammaste, var televisionen på med hög skräpmusik á la Bollywood när det är som töntigast. Det var inga andra gäster i restaurangen, och det var tydligt att personalen hade detta på bara för sin egen skull. Johannes gick genast fram till dem och bad dem stänga av. Då de verkade ha invändningar insisterade han, och de stängde av.

”Gäster har alltid rätt,” sade han. ”Vi är inte till för deras skull, utan de är till för gästernas skull.” Och vi fick inta vår enkla lunch i fred.

Det svårbegripliga är hur folk alls kan acceptera detta. Redan som barn reagerade jag instinktivt och naturligt mot hög oväsensmusik och skrällande elgitarrers artificiella och skärande oväsens onaturlighet medan ingen annan tycktes göra det. Elförstärkt musik var bara till för att genom extrem volym dölja det faktum att det inte var musik, varför oväsenseffekten i stället desto mera förvärrades, medan jag med åren bara blivit känsligare och reagerat mera akut mot detta.

Därför var det som en befrielse att få lämna Darjeelings råhet och musikaliska barbari. Jeepen tog mig ner till Jorethang, även den utsatte alla sina passagerare för hård oväsensmusik, men i Jorethang kunde jag åtminstone förnya mitt whiskyförråd. Den är billig i Sikkim, och för 30 kronor fick jag en mycket angenäm fullgod whisky vid namn *Blue Royalty*, som var ett fynd. Jag fick en jeep upp till Pelling, där mitt värdpar nu för 16-e året tog emot mig med öppna armar. Deras hotell Garuda, det äldsta i staden, var nu fördigpåbyggt, och vi satt länge uppe på den nya översta terrassen och hade ett givande samtal om det gångna året.

Jag hade i Jorethang observerat ett anslag om bekämpning av *dengue*, en farsot som jag trott bara förekom i Sydostasien och södra Kina, varför jag frågade min värd om detta. Han bekräftade att det förekom denguefeber både i Bombay och i Sikkim, medan den värsta sjukdomen numera inte var tuberkulos, som det brukat vara, utan cancer, mest magcancer och levercancer. Inte ens aids var längre aktuellt, ebola hörde man aldrig ens talas om, malaria hörde också forntiden till, som på 40-talet varit liktydigt med en dödsdom. På 80-talet var tuberkulos dödsdomen, medan nu till och med cancer kunde botas. Däremot förekom nya sjukdomar, som aldrig förekommit tidigare så att de märkts, som hjärntumörer genom mobiltelefoner och diabetes genom fetma.

Detta sista fenomen var särskilt uttalat. Jag hade nästan aldrig tidigare sett feta människor i Indien. Nu såg man putmagar överallt, nästan en på tio var en sådan, och även om det bar vittne om välfärd var det närmast en sjuk välfärd.

del 11: *Stilla dagar i Pelling*

Ett sällsamt mail kom hemifrån från en vän om hans upplevelser av Jan Fridegård. Då jag redan för ett år sedan återgivit hans brev är det onödigt att göra det på nytt, men det intressantaste med hans mail var hans undran över att jag år ut och år in (nu sedan 22 år genom 33 resor) underkastat mig svårartade provningar och strapatser för ett okänt syftes skull och hans frågan vad som drev mig. Jag mindes min kashmirivän i Delhi som skämtsamt frågade mig om jag visste vad Indien betydde. Jag kunde inte ana vad han menade, men svaret var: "*Never again*" – Aldrig mer!" Jag mindes också min tyske turistvän för länge sedan på Indira Gandhis flygplats, som svårt medtagen menade, att "resa i Indien är ett hårt arbete".

Vad som varje år drar mig tillbaka till detta förskräckliga land är dess andlighet. Vi har ingen sådan andlighet i Europa. I synnerhet Sverige är ett extremt sekulärt samhälle som i praktiken nästan utesluter andlig strävan och verksamhet, vilket dess ökända kulturfientlighet understryker. Jan Fridegård strävade i motsatt riktning och blev för detta förtalad och föraktad, liksom Dag Hammarskjöld, när hans "Vägmärken" kom ut. Närmast andlighet i Europa kommer man i Grekland genom dess alltjämt sedan Antiken levande filosofiska mentalitet.

I Indien startade den första skrivna kulturen, och världens äldsta religion har aldrig avbrutits eller ersatts där utan är efter 3000 år mera levande än någonsin med sin mysticism, symbolism, panteism och oöverskådliga mytologi, men denna religion kom från bergen. Ju högre upp i bergen man kommer, desto högre andlighet träffar man på, desto innerligare kultur, desto bättre människor och desto högre respekt för livet. Det är detta som på nytt drar mig till de högsta och vackraste bergen varje år, för förnyelsen av det andliga arv som jag bär med mig i själen och som i Göteborg nästan aldrig fått existera annat än i motvind och motgångar.

Morgonen då jag lämnade Darjeeling var det solsken men disigt, och man kunde nätt och jämnt skönja toppen av Kanjenjunga, som om hon kastade ett öga in över molnen. Under jeepresan ner till Jorethang under larm av förödande burkmusik är nivåskillnaden mer än 1000 meter, och där nere får man nästan panik av längtan tillbaka upp till en anständig nivå bland bergen.

Samma väder var förhärskande i Pelling, men där kunde man faktiskt nästan skönja hela berget. På morgonen hade det klarnat ytterligare, och när jag gick upp till klostret Sangha Choeling klev hon plötsligt ut ur molnen om dock fortfarande draperad i vissa dimmor. Hur som helst, det verkade gå åt rätt håll, och man såg mer och mer blå himmel för varje timme. Det var bara att hoppas på att det skulle fortsätta.

Bland de övriga gästerna på hotellet märktes ett ungt belgiskt par och ett original från Trieste. Han hette Patrizia. Vi pratade italienska med varandra, och han var på en jordenrunt-resa. Han stack inte under stol med sina enorma utgifter och hur mycket han hade blivit lurad, bland annat av kashmiris i Delhi naturligtvis, och han-hon-det var tydligen mycket rik. Han var inte sympatisk, verkade närmast som en *freak*, men man kunde tala med honom trots hans forsanade skrytsamhet. Han påminde närmast om en demaskerad clown, var rödhårig men snaggad och gick med spetshalsduk.

Med det belgiska paret satt vi hela kvällen med värden framför brasan och samtalade. Han berättade bland annat om muslimernas fiasko i Pelling, som verkar vara ett mycket friskt ställe, både hälsomässigt och mentalt. Överallt i Sikkim hade muslimer från Uttar Pradesh försökt vinna insteg, och om en lyckats öppna en butik tog han snart dit en kompanjon som snart öppnade en ny butik, som snart blev till en kedja, som genom hänsynslös marknadsföring snart slog ut alla inhemska konkurrenter, som i Sikkim är mera saktmodiga. När en klick sålunda var etablerad började de kräva en moské och koranskolor. Sedan var det kört, och snart hade muslimerna en egen stadsdel med bara muslimer.

I Pelling lyckades de inte. Det fanns bara ett muslim-ägt hotell, och när ägaren ställde krav på en koranskola samlades en kommitté av ungdomar som gick hem till honom och förklarade, att det inte gick för sig. Om han insisterade på sina krav skulle de se till att han blev fördriven. Han är fortfarande ensam muslim i Pelling. Jag berättade att i Japan hade heller muslimerna aldrig lyckats bita sig fast, då japaner inte så lätt låter sig tubbas.

Jag hade tur med mitt första besök för i år hos Lama Yonda. Han var hemma men hade besök men bjöd mig ändå på lunch: ris med soppa och grönsaker och fisk, som var läcker. Han visste inte själv vad det var för slags fisk, men troligen var det väl någon karp. Hans besök var en mor och hennes son från Darjeeling, som hade flytt därifrån då det var så kallt och rått. Sonen var mycket intresserad av mina aktiviteter, och vi bytte adresser. Om till och med Darjeelingborna själva fryser så mycket där av kylan och fuktigheten att de måste ge sig iväg så måste det vara ovanligt rått.

Då han var upptagen av sina gäster måste jag förnya mitt besök en annan dag, men bara att få komma hem till honom en gång till var en upplevelse, då hela den sikkimesiska kulturen finns koncentrerad i hans hem med tyngdpunkt på det övermåttan rikt utsmyckade buddhistiska altaret, som täcker en hel långvägg. Han har alltid något bönenamtra på som oavlåtligt stilla upprepar samma lilla sångsnutt till ett mantra, som skänker hela hemmet en förtäta och intim stämning av fromhet och den innerligaste kultur.

Naturligtvis kunde jag inte släppa detta för ett okänt och troligen stökigt bröllop i Namchi. Mitt leverne i Pelling var snarlikt det i Manali, men mera intimt med närmare vänner i närheten och med den betagande sikkimesiska kulturen in på knutarna i stället för hinduism och hippyism. Även här fick jag eget rum, och endast vädret kunde vara bättre.

del 12: *Avsked från Pelling*

Tydligt såg det illa ut för mina fortsatta möjligheter att få träffa Lama Yonda, då han verkade helt upptagen med sina gäster från Darjeeling. När jag försökte söka upp honom dagen efter mot kvällen hade han rest bort med dem för att besöka sin hemby. Han skulle kanske komma tillbaka på torsdagen, vilket skulle vara min sista chans, då jag borde återvända till Darjeeling fredag morgon.

Emellertid dök mina vänner upp på tisdagskvällen med en tredje, en israelit, så vi kunde fortsätta där vi lämnat varandra i Darjeeling. De hade stannat två dagar i Gangtok och inte gjort något försök norrut, då vädret avrådde.

Jag hade dock den stora glädjen att kunna visa dem till rätta i Pelling, till att börja med till den lokala alkoholbutiken, men även senare med genvägar till klostret Sangha Choeling, vilket de uppskattade. Vädret förblev ostadigt, det kom till och med en smula regn, men onsdag morgon kunde man sitta och njuta på terrassen av Garuda under något solsken. Kanjenjunga förblev insvept i sina moln.

Vi fick kompensera oss med våra kvällsfester med brandy, av vilken den bästa sorten var på körsbär, en lokal *cherry brandy* som var alldeles delikat. Vi fortsatte diskutera film, filosofi, problemet med religionerna – på onsdagen inträffade den nya muslimska massakern i Jerusalem med ett antal rabbiner huggna till döds med yxa – och kvinnor, så underhållning och diskussionsämnen saknades minsann inte.

På torsdagskvällen hade jag min sista chans att träffa Lama Yonda, och han var återkommen. Emellertid hade han huset fullt av gäster, inte bara hans gäster från Darjeeling var kvar, utan dessutom satt där en drös av munkar. Det var rena hovet.

Emellertid tog han vänligt emot mig och bjöd på vad han kunde: ett äpple och kakor, då han hade bråttom och skulle iväg med sina gäster. Jag fick emellertid nöjet att fotografera hans hem, honom själv och några gäster. Som vanligt önskade han att jag skulle stanna, han tyckte det var dåraktigt av mig att återvända till Darjeeling och tyckte att jag i stället skulle ta bussen direkt till Siliguri på måndag morgon, men jag ville inte missunna Darjeeling en sista chans till en klar soluppgång vid Tiger Hill.

Då jag skildes så tidigt från honom kunde jag tillbringa resten av kvällen med mina vänner. Vi var sex till middagen. Utom Gaurav, Fred och jag var det Bonnie från Australien, Thomé från Israel och en ung man från Chandigarh, som lustigt nog var längst av oss alla.

Det blev en verkligt trivsamt kväll. Den kulminerade med vår värd i berättartagen som bjöd på historier från det gamla Sikkim. Det mest intressanta var hans skildring av en by väster om Yuksom som hade sin alldeles egna kultur och traditioner där de varken var buddhister eller hinduister utan shamanister, alltså tillhörande den äldsta naturen religionen Bön, som fanns före buddhismens tillkomst och innan Nepal blev hinduistiskt. De hade ett eget språk som var landets vackraste, de var ytterst levnadsglada, frikostiga och gästfria och hade i synnerhet en utpräglad personlig danskultur. Nu hotades de av den nya världsordningen, men naturen överlever alltid och till och med människans värsta missgrepp. Trakten gick under namnet L..., finns inte på kartan och kunde bara nås från Yuksom.

Han berättade även om Pelling tillkomst. Mot slutet av 1700-talet hade kungen av Sikkim två fruar, en från Bhutan och en från Kalimpong. Med den första hade han en dotter, med den andra en son. När han dog övertog sonen tronen, men systemen krävde sin förstfödsrätt. Det blev inbördeskrig, och dottern mobiliserade en armé från Bhutan som erövrade Sikkim, satte dottern på tronen och drev brodern i landsflykt till Tibet. Där mobiliserade han en armé som fördrev systemen och återupprättade honom. Men systemen lejde en läkare, som när brodern badade vid de heta källorna i Rawangla lyckades skära upp broderns ådror. Även systemen dog i inbördeskriget, och broderns son blev sedan konung. Rabdentses ruiner härstammar från den tiden, men Sikkim förlorade Kalimpong för alltid.

När brodern återkommit från sin landsflykt i Tibet tog han med sig en tibetansk munk, som byggde ett kloster Pema-Choeling där Pelling nu ligger. Det förstördes under inbördeskriget, men Pelling är en förkortning och sammandragning av Pema-Choeling.

Det var ett vemodigt avsked från mina vänner. En av dem följde med mig till Darjeeling, Bonnie från Perth i Australien, och bussresan ner gick väl an ehuru under ett outsägligt vemod – när skulle man komma till Sikkim igen? Jeepresan upp från Jorethang till Darjeeling uthärdades under den vanliga svåra tortyren med att chauffören aldrig lät någon låt spela till slut – han zappade hela tiden. Jag hade öronproppar, men vad hjälpte det mot basens ihållande jordbävningssång? Ingen i jeepen sade ett ord på hela vägen.

Den morgonen hade det varit klar sikt i Pelling, så att man kunde se hela Kanjenjunga solbelyst för första gången, men det varade bara några minuter. Dock ingav detta hopp för någon eventuell klar morgon i Darjeeling.

Jag återfick mitt gamla rum i Tower View, dormitoriet, där jag tillbringat så angenäma stunder med Gaurav och Fred, och det kändes som om de fortfarande var kvar eller kunde komma tillbaka. Vem vet?

P.S. De kom tillbaka dit senare och lät mig per mail veta att de saknade mig där lika mycket som jag saknat dem.

Apropå möjligheten att återkomma till Sikkim: Hör och häpna, denna januari 2016 fick jag ett mail från min käre polismästare i Phudong i norra Sikkim, som jag inte träffat sedan mitt sista besök där 2011, som nu äntligen tydligt skaffat sig e-post och frågade om jag fortfarande hade kvar hans mössa, som jag skulle ha levererat till en svensk soldatkollega till honom som tjänstgjort med honom under FN i Kosowo. Mailet glädde mig oerhört, jag svarade genast att jag fortfarande inte fått hans kollegas namn, som han aldrig hade kunnat komma ihåg mer än förnamnet John, och därför inte kunnat leverera mössan, som fanns kvar i gott förvar, men han svarade igen att han såg fram emot ett äntligt återsammanträffande i november...

P.S. från Klas Lundberg:

“Såg också att du i senaste numret av Fritänkaren åter tar upp frågan om varför du reser till bergen i Asien! Och detta med behovet av andlighet i vårt land är ganska lätt att förstå. För jag upplever att det ligger en tung grå filt över landet som effektivt hindrar det andliga ljuset att nå oss. Att denna spärr faktiskt finns kan nog de flesta som intresserar sig för andlighet intyga även om vi förstås ofta ser helt olika på orsaken till denna spärr.

Att vända till bergen för att känna andlighet är inget dåligt recept, och det är nog många som mer eller mindre medvetet gör samma sak som du. Det finns faktiskt också "vetenskapliga belägg" för att atmosfären är mindre belastad med "andlig förorening" när man kommer högre upp. Det finns också en definitiv gräns vid drygt 2000 m.ö.h, då atmosfären i princip är fri från andlig besmittelse. Kan dock inte här gå närmare in på vilka källorna till dessa fakta är, men dessa ger alltså en förklaring som bekräftar dina resors syfte!

Kom också att tänka på en annan författare som blivit "förföljd", och som du nog nämnt vid något tillfälle. Sven Stolpe var ju en färgstark och intensiv personlighet som talade lika väl som han skrev. Det fanns förstås flera orsaker till att han med tiden blev illa sedd av

många kollegor och till slut portförbjöds i alla svenska tidningar, bland annat att han ju var impulsiv och frän i all sin kritik, men allra mest handlade det säkert om att han var kristen. Dessutom var han ju katolik men uppträdde knappast som en "kristen", eftersom han ju just var rätt dömande och oförsonlig. Men att han verkligen behövdes i kultursverige insåg många inte förrän senare. Har sett att några av hans främsta kritiker efteråt beklagade att Stolpe försvann från alla svenska tidningar. För han hade verkligen behövts under det röda 70-talet då i stort sett alla etablerade media var starkt vänstervridna. Jag kommer ihåg att en undersökning på 70-talet av den "borgerliga" Dagens Nyheter visade att 21 av 22 huvudredaktörer då stod längre till vänster än dåvarande VPK! Så Stolpe var alltför ensam och hade verkligen behövts som motvikt mot alla rödskägg, som han själv benämnde dem!"

Svar: "Jo, jag hörde till Sven Stolpes beundrare, även om jag inte kunde låta bli att vara kritisk samtidigt - han hade en viss benägenhet för att skjuta över målet. Jag stod faktiskt i någon kontakt med honom, då han aldrig drog sig för att brevväxla med vem som helst.

Jo, vänstern förstörde Sverige i grunden redan under 60-talet, och det började med Olof Palmes insatser som skolminister. Sverige har aldrig återhämtat sig."

KL: "När det gäller Palmes insats i fråga om skolans avveckling är den egentligen relativt begränsad. Visserligen var han skol- resp utbildningsminister 1967-69, men då var alla viktiga beslut kring den nya skolan redan fattade. Den som i själva verket var allra mest ansvarig för katastrofen var ganska säkert Stellan Arvidsson som var sekreterare i 1946 års skolkommision som utarbetade det hela. Denne man som jag tidigare bara kände till namnet på tittade jag lite närmare på nu, och jag bifogar en intressant artikel om honom som nog förklarar en del.

Palme satte förresten själv ett av sina egna barn i antroposofernas Kristofferskola i Stockholm, så han var nog inte omedveten om problemen. Ändå är utvecklingen i västvärlden relativt parallell när det gäller skolan. Det är mest det att våra politiker som vanligt vill vara "bäst" och föregångare. Och som vanligt klarar sig de länder bäst som i stället håller emot de destruktiva impulser som kommer från de "dolda lömska källorna". Finland är ju ett utmärkt exempel på detta. De har i stort sett bara behållit samma skolsystem vi också hade i början av 1960-talet, och nu vallfärdar man dit för att se på undret!"

Så här skrev Ingmar Bergman om den svenska vänstervridningen 1968 (i utdrag):

"För egen del tävlade jag aldrig med (Alf) Sjöberg. På teatern var han min överman, ett faktum som jag accepterade utan bitterhet. Djupast träffad blev han antagligen av vår provinsiella kulturrevolution. Hans bitterhet blev stor då han tvangs läsa att Dramaten borde brännas och att Sjöberg och Bergman lämpligen borde hängas i Tornbergs klocka på Nybroplan.

Det är möjligt att någon modig vetenskapsman en dag vågar undersöka hur vårt kulturliv skadades direkt och indirekt av sextioåttarörelsen. Den inser inte att deras insats var ett dödligt hugg mot en utveckling som aldrig får avskiljas från sina rötter. I andra länder, där flera tankar har lov att frodas samtidigt, likviderades inte tradition och utbildning. Det var bara i Kina och Sverige, som man hånade och förödmjukade sina

konstnärer och lärare.

Jag blev själv, inför ögonen på min son, utkörd från den statliga scenskolan..." etc.

Ur *Laterna magica*, kapitlet om Dramaten (sid. 230 i pocketupplagan)

del 13: *Avsked från Darjeeling*

Det förargliga inträffade att jag glömde återlämna rumsnyckeln till min värd vid avresan, och han glömde begära den, då vi båda var för upptagna med att utbyta sajter på internet. Jag upptäckte det först till min fasa halvvägs upp till Darjeeling.

När jag senare satt i ett cybercafé kontaktade jag honom om saken och frågade om han visste någon i Darjeeling som skulle resa till Pelling. Han menade att jag lätt kunde finna en sådan i Darjeeling och bad mig ombesörja saken. Vid en middag senare på Kunga hamnade jag bredvid en vacker ung amerikanska som skulle till Pelling så fort hon fått sina skor lagade. Jag anförtrorde nyckeln åt henne, gav henne skriftliga instruktioner och rekommenderade mitt rum. Jag hoppas hon tog det, för hon hade inte kunnat få något bättre.

Jag träffade Rachel och Alby igen och berättade att jag gjort propaganda för hans *Permaculture*, men vädret förblev visset. Det fortsatte vara rått och kallt och dimmigt, och lördag morgon bjöd inte på en skymt av Kanjenjunga, fastän det var klart, då diset var för tjockt. Det berättades att det skulle klarna upp om några dagar – efter min avfärd. Söndag morgon var ännu något bättre, så att man åtminstone kunde se berget i gryningen ehuru diffust i diset. Min sista chans skulle vara måndag morgon.

Det sket sig. Det var lika dimmigt då, och Kanjenjunga var lika gäckande, nätt och jämnt antytt genom det förargligt efterhängsna diset, envist som en förföljelse. Jag fick kompensera besvikelsen med Kanjenjunga, som dock förblivit mest till sin fördel i Pelling, med min sista lunch med Johannes.

Vi fortsatte bland annat att tala om hans tio världsplågor, men vi dröjde oss särskilt kvar vid den nionde, den hårresande världsaccelerationen av hjärntumörer.

"Själv kan jag aldrig gå in på ett ställe där de har mobiltelefoner på. Jag är för känslig och reagerar genast nästan paniskt mot de digitala vibrationerna och det genomträngande skärande ljudet. Nästan alla moderna hjärntumörer har kommit av mobiltelefoners strålning. Så fort jag ser en människa med en mobil i örat kan jag inte låta bli att tänka: där avlas en ny hjärntumör, om den inte redan är född."

Han ville inte uttala sig om riskerna med Wi-Fi och digital trafik över huvud taget, då ändå mobilen enligt honom var den överlägset dominerande boven. "Hur är det med dig?" frågade han.

Faktum är att jag med åren fått en ständigt stigande nivå av digital intolerans ju mer jag utsatts för dess terror. Han ville veta symptomen. De var nästan de samma som hans: ett slags panik med åtföljande lidande så länge mobilen i min närhet var på. "Det är samma symptom," sade han. "Även du är tillräckligt naturlig för att inte tåla radioaktiv mobilstrålning."

Han menade att faran var störst hos alla de okänsliga. "Om man är känslig mot strålningen är man naturligt garderad och i princip utom all fara, för då reagerar man naturligt och helt enkelt tål det inte. Värre är det för dem som är helt okänsliga och fritt begagnar mobiler utan hämningar och tror sig vara immuna då de inte själva är medvetna om att de ständigt höjer tillvänjningen, ungefär som vid droganvändning eller när man behöver mer och mer alkohol för att bli full igen utan att man märker att man är alkoholist. Det är livsfarligt. Ju känsligare, desto friskare. Ju mer okänslig, desto mer illa ute är man."

"Vilken tror du är den värsta av de tio plågorna?"

"Den sista, för den vet man minst om. Ebola har alltid funnits och kommer alltid att finnas, och det är först genom de moderna storstadsslummarna den har fått allmän spridning. Aids är i stort sett under kontroll, men det är mycket man sopar under mattan, och där är ett okänt mörkertal. Denguefebern är som ebola och har alltid funnits men är mindre dödligt – det är ungefär lika många denguefall i världen för närvarande som ebola. För resten har det första ebolafallet just konstaterats i Indien, vilket tyder på att fler kan finnas, men Indien har god beredskap. I Bombay bekämpar man aktivt denguefebern, men bäst rustad i Indien mot eventuella epidemiska utbrott är man i Sikkim, där man alltid är alert och har ständiga program för bekämpning av dengue, tuberkulos, cancer och malaria. Malaria och tuberkulos har alltid funnits och kommer alltid att finnas – de kommer och går, och så fort man trott man har dem under kontroll muterar de igen och blommar ut i nya epidemier. Svininfluensa och fågelinfluensa har vållat mer skada genom den panik de utlöst ibland än genom själva smittan, som alltid varit liten. Diabetes är människans eget fel liksom den digitala hjärntumörkrisen, men den största världsplågan av dem alla är ingen av de tio, inte ens den tionde ännu, utan människan själv, för naturen, miljön och världens organiska överlevnad."

Resan ner förlöpte utan svårigheter, på tåget till Delhi hade jag fyra kupévänner, en sydkorean, två unga trevliga hinduer och en kraftig man som stod för *spiritual resilience*, något nytt i Indien som jag inte stött på tidigare, en sorts andlig reaktion mot materialismen.

Tåget till Delhi blev bara en timme försenat och tog alltså 22 i stället för 21 timmar (1471 km). Från New Delhi fick jag en autorickshaw för 150 ut till Mainu Ka Tilla, där jag fick leta efter ett rum, då flertalet hotell var fulla. Till slut fick jag ett i gamla Lhasa, där jag bott förut, för 450 högst upp med takterass, som jag kände igen: jag hade bott där förut. Det skilda badrummet var ur funktion, så jag fick till nöds tvätta de viktigaste delarna i ett provisoriskt badrum i källaren med kallt vatten. Rummet hade TV, som jag avskyr, men ingen stol, då den förre tungt vägande gästen hade suttit sönder den. Jag fick dock en ny, en trästol utan sits, men kunde då åtminstone sitta i mitt sista tillfälliga rum i Indien för den här resan.

del 14: *Summering*

Det blev så och så med duschproblemet i mitt hotell i den tibetanska kolonin Mainu Ka Tilla strax norr om Delhi. Duschen skulle ha fungerat till kvällen men gjorde det inte. Varje gång jag gick ner och frågade hade det gjorts nya framsteg, och jag ombads ha tålamod en halvtimme till.

Jag satt och läste i mitt rum när det plötsligt började forsa i badrummet. Vattnet var på minsann, men det var omöjligt att stänga av. Inte var det särskilt varmt heller, närmast fesljummet, men det gällde att passa på medan vattnet gick. Jag blev åtminstone ren men frusen. Sedan fick jag gå ner igen de fyra trapporna till värden och berätta om det nya problemet. Han lyckades stänga av alla kranar med att vrida dem åt fel håll.

Det var ju inte första gången under resan jag haft duschincidenter. Min närmast föregående dusch var i Pelling där varmvattnet varade i två minuter och sedan blev svinkallt.

Vad var annars bra, och vad var dåligt med resan? Den var anmärkningsvärt lik sommarens resa till Ladakh, som också börjat bra med en strålande inledningsvecka men sedan efter två veckor drabbats av ihållande dåligt väder. För första gången någonsin i Darjeeling lönade det sig inte alls att försöka bege sig till Tiger Hill i gryningen, då Kanjenjunga förblev envist undanhållet av dimmoln. Ljuspunkten under den senare delen av resan blev mina båda nya kamrater i Darjeeling, Gaurav och Fred, som jag sedan fortsatte ha hur trevligt som helst med i Pelling, som blev resans höjdpunkt främst genom umgänget med min jämnåriga hotellvärd och den tio år äldre Lama Yonda.

Problemet med miljöförstöringen var dock värre än någonsin, både audiellt och konkret. I Dharamsala såg jag mig nästan tvungen att göra mig skyldig till en protestskrivelse mot miljöförstöringen. Indierna är i princip praktiskt odugliga, de är bäst på att skräpa ner och hänge sig åt sina infernaliska mobiltelefoner med ständig och ständigt allt värre skräpmusik, de bryr sig inte, de är slarviga och ytliga, allt är provisoriskt och behöver ständigt repareras, och ingenting fungerar som det ska utom tillfälligt. "Aldrig mera Indien!" sade min Kashmiriskojare i Delhi att Indien betydde, och tyvärr ligger det något i det, liksom i Claude La Barres utlåtande för 25 år sedan att hela Indien var en soptipp.

Ändå finns bergen och människorna där, de unika individerna som bara blir bättre och intressantare ju högre upp och längre bort man kommer, som Darjeeling och Pelling bevisade ännu en gång, som det förblir värt att offra en påfrestande resa för att få uppleva. Resans mål nåddes inte, Mukteshwar får vänta till ett annat år liksom Singhik, men i stället kom jag till Kalpa, vilket inte ingått i planerna. Improvisation är ändå det som alltid fungerar bäst i Indien. Tandkrisen var resans svåraste kris, men jag kunde inte klaga över att den gav mig flera extra dagar i Dharamsala.

Emellertid blev tandhistorien förödande för resans ekonomi, då den krävde massiva mängder whisky till att börja med, så att jag mot slutet av resan började få ont om pengar. Mina båda medhavda buteljer Jägermeister varade dock i 26 dagar mot förra årets 22, medan mängderna whiskyflaskor blev astronomiska. Med tiden lärde jag mig dock att undvika den bästa whiskyn Signature, då den är mer än dubbelt så dyr som MacDowells, som är billig och mycket användbar. En hel liter MacDowells kostar bara 350 rupier (knappt 50 kronor) medan en hel flaska Signature på bara 750 cl kostar mer än det dubbla och kan hamna över 100-lappen.

Det var egentligen resans enda aber: de helt nya rent fysiska problemen. När jag under bussresan till Chandigarh gick avsides för att kissa hade bussen gått när jag kom tillbaka, och jag kunde med nöd hugga den vid utfarten. I Chandigarh behövde jag kissa två gånger, och andra gången körde bussen ifrån mig med mitt bagage, och jag kunde inte hugga den.

En kall sömnlös natt på en senare buss följde innan jag kunde återfå bagaget i Bilaspur klockan 3 i natten. Och på vägen till Rekong Peo, en annan nattbuss, sprack en kindtand. Vad kunde man göra åt allt detta mer än dricka mera?

I Helsingfors beslagtogs min dyra flaska Teacher's, som jag köpt i Delhi – det var tillåtet att ta med sig en liter, men i Helsingfors bröts förseglingen, och flaskan passerade genom många byråkratiska händer innan man upptäckte att man gjort fel och måste göra om hela förseglingsproceduren på nytt. Tulltjänstemannen som försökt lägga beslag på flaskan och brutit förseglingen var somalier. Jag hade bara en halvtimme till flyget till Göteborg. Byråkratisk vedervärdighet i sin prydno.

Dock klarade jag resan på under 10,000, men whiskykostnaderna uppgick till 10% av uppehållskostnaderna i Indien.

I Helsingfors klockan 3 på eftermiddagen var det mörkt och molnigt. Man var hemma igen.

En intressant fråga som kom upp vid flera olika tillfällen under resan har visserligen väckts tidigare men bara i Darjeeling. Redan min första vän i Indien, den fattige sanskritläraren och låssmeden Sri Ram i Darjeeling frågade mig om jag inte funderat på att bosätta mig i Indien. Frågan väcktes på nytt nu i Manali av Tara, och Johannes vågade också försiktigt pejla den. Han skulle gärna se mig lika permanent i Indien som han själv. Jag står inte alls främmande för tanken, i synnerhet vid en hemkomst i vintermörker från Himalayas strålande skimrande dagar är den oerhört pockande, men det är en sak jag aldrig kan ta med mig till Indien: mitt musikliv, och den reguljära indiska skräpmusiken är mitt enda problem där. Men om jag en dag inte längre kan arbeta med musik, så skulle en avslutning av livet på ett fridfullt ställe bland Himalayas vackraste berg vara synnerligen attraktiv.

23.10 – 26.11.2014